

”Pieni silta lapsen arkipäivään”

Päiväkoti Nuotin osallistavat vanhempaintapahtumat

Sosiaalialan koulutusohjelma,
Sosionomi (AMK)
Opinnäytetyö
27.1.2011

Krista Salmenoja-Tümmers
Anna Tapola

Koulutusohjelma	Suuntautumisvaihtoehto	
Sosiaaliala	Sosionomi	
Tekijä/Tekijät		
Krista Salmenoja-Tümmers, Anna Tapola		
Työn nimi		
"Pieni silta lapsen arkipäivään" Päiväkoti Nuotin osallistavat vanhempaintapahtumat		
Työn laji	Aika	Sivumäärä
Opinnäytetyö	Kevät 2011	54+1 liite
TIIVISTELMÄ		
<p>Opinnäytetyömme on laadullinen tutkimus, jossa tutkimuskohteena on helsinkiläisen päiväkoti Nuotin vanhempaintapahtumat. Tutkimustehtävämme on toteuttaa kooste Nuotissa ajan saatossa järjestetyistä vanhempaintapahtumista. Tämä kooste on tarkoitus jakaa hyvinä käytäntöinä muiden varhaiskasvatyüksiköiden käyttöön Pääkaupunkiseudun varhaiskasvatuksen kehittämissyksikön, VKK-Metron kautta. Tutkimustehtävämme lisäksi opinnäytetyömme etsii vastauksia tutkimuskysymyksiin, jotka liittyvät vanhempien osallisuuteen varhaiskasvatuksessa. Pyrimme selvittämään miten päiväkoti Nuotin kasvatushenkilöstö käsittää vanhempien osallisuuden varhaiskasvatuksessa. Lisäksi pyrimme saamaan selville, miten järjestetyt vanhempaintapahtumat tukevat vanhempien osallisuutta.</p> <p>Opinnäytetyöprosessimme ajoittui pääosin syksylle 2010. Haastattelimme kuutta Nuotin kasvattajaa. Haastatteluaineiston lisäksi saimme kirjallista aineistoa päiväkodin arkistoista opinnäytetyötämme varten. Käytimme haastattelumenetelmänä teemahaastattelua. Aineiston analyysimenetelminä käytimme sisällönanalyysia sekä teemoittelua.</p> <p>Tutkimusraportissamme tulokset jakaantuvat kahteen osioon, jossa toisessa esitellään aineiston perusteella kootut kuvaukset järjestetyistä vanhempaintapahtumista, ja toisessa osiossa käsittelemme tutkimuskysymysten vastauksia osallisuudesta. Vanhempaintapahtumia on järjestetty hyvin erilaisia, äitienpäiväkahveista koko perheen liikuntatapahtumiin. Aineiston pohjalta käy ilmi, että haastateltavien käsitykset vanhempien osallisuudesta varhaiskasvatukseen olivat hyvin yhteneväisiä. Osallisuus on haastateltavien mielestä oleellinen osa kasvatuskumppanuutta. Merkityksellisimpiä tekijöitä vanhempien osallisuudessa ovat luottamus, avoimuus ja kuulluksi tulemisen kokemus. Vanhempaintapahtumien vaikutukset näkyivät haastateltavien mielestä osallistumisaktiivisuuden lisääntymisenä, rohkeutena esittää mielipiteitä, luottamuksen vahvistumisena sekä molemmin puolisena tutustumisena.</p> <p>Keskeisenä johtopäätöksenä työssämme selvisi, että vaikka toiminnalliset ja osallistavat vanhempaintapahtumat ovat osa nykyaikaista varhaiskasvatusta, eivät yksittäiset toiminnot takaa osallisuuden toteutumista. Osallisuutta edistävät vahvasti työntekijöiden kasvatuskumppanuutta korostava työote ja orientaatio. Jos varhaiskasvatuksessa halutaan panostaa vanhempien osallisuuden toteutumiseen, on kiinnitettävä huomiota kasvatushenkilöstön asenteisiin ja onnistuttava motivoimaan heidät työskentelemään osallistavalla työotteella.</p>		
Avainsanat		
osallisuus, kasvatuskumppanuus, varhaiskasvatus, VKK-Metro		

Degree Programme in		Degree
Social Services		Bachelor of Social Services
Author/Authors		
Krista Salmenoja-Tümmers and Anna Tapola		
Title		
"A link to your child's day" Day Care Center Nuotti's Events for Parents		
Type of Work	Date	Pages
Final project	Spring 2011	54+1 appendix
<p>ABSTRACT</p> <p>Our final project was a qualitative study on events organized for parents in day care center Nuotti in Helsinki. One of the goals of our final project was to produce a summary of the events that were organized for parents. This summary will be distributed to other early childhood education units. The distribution will be conducted by VKK-Metro, the early childhood education development unit. Our study also sought answers to questions about parent involvement. We wanted to find out how early childhood educators in Nuotti viewed parent involvement in early childhood education. We also wanted to know how the organized parents' events supported parent involvement.</p> <p>The study was conducted mostly during the fall of 2010. We interviewed six early childhood educators from Nuotti day care center. As an interviewing method we used theme interview. We also received notes, reports and photos from Nuotti's archives to use as data. In the analysis of our data we used content analysis and typecasting.</p> <p>In the report the results were subdivided into two chapters. The first chapter described the events that were organized in Nuotti. The events varied from mother's day coffee parties to P.E. classes for families. The second chapter was dedicated to the results of our study questions on parent involvement. The data showed that all our interviewees had similar ideas about parent involvement. Parent involvement and participation were considered to be a vital part of pedagogical partnership. The most meaningful factors in parent participation were trust, openness and having the experience of being heard. Some of the effects of the parents' events were listed as increased participation, increased courage in voicing opinions, strengthening of trust and familiarizing parents with educators and vice versa.</p> <p>Our main conclusion is that even though activating parents' events are a part of early childhood education today, parent involvement cannot be secured by individual actions. The key to make parent involvement possible is the right approach and attitude of early childhood educators in their work. If parent involvement is seen as an important feature of early childhood education, the focus should be shifted towards a change in the professionals' attitudes, and they should be motivated to work with an approach that involves parents more.</p>		
Keywords		
parent involvement, pedagogical partnership, early childhood education, VKK-Metro		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	VKK METRO	3
3	PÄIVÄKOTI NUOTTI	5
4	OSALLISUUS	7
4.1	Osallisuus lainsäädännössä ja sopimuksissa	7
4.2	Osallisuuden käsite	8
4.3	Vanhempien osallisuus päivähoitossa	9
5	KASVATUSKUMPPANUUS	12
6	OPINNÄYTETYÖMME TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	15
7	PÄIVÄKOTI NUOTIN VANHEMPAIN TAPAHTUMAT	16
8	KUVAUKSET PÄIVÄKOTI NUOTIN VANHEMPAIN TAPAHTUMISTA	20
8.1	Retket koko perheelle	20
8.2	Koko perheen tapahtumat päiväkodilla	20
8.3	Porttikahvit	20
8.4	Luovat viikot – tapahtuma	21
8.5	Vanhempainillat	21
8.6	Erilaiset juhlatapahtumat	22
8.7	Varhaiskasvatussuunnitelman sisällöllisiä orientaatioita avaavat tapahtumat	22
8.7.1	Matematiikkanäyttely	22
8.7.2	Luontonäyttely	25
8.7.3	Äidinkieli	25
8.7.4	Liikunta	25
8.7.5	Arvot	25
8.8	Muita toimintaideoita	26
9	KÄSITYKSET OSALLISUUDESTA	29
9.1	Käytetyt tutkimusmenetelmät ja toteutus	29
9.2	Haastatteluaineiston työstäminen	31
10	OSALLISUUTTA KOSKEVAT TULOKSET	34
10.1	Henkilökunnan näkemykset vanhempien osallisuudesta	34
10.2	Osallistavien vanhempaintapahtumien vaikutuksia	36
10.3	Vanhempaintapahtumien osallisuutta lisäävä vaikutus	38
10.4	Arvot osallisuuden taustalla	39
11	JOHTOPÄÄTÖKSET	40

	2
11.1 Nuotin osallistavat tapahtumat	40
11.2 Henkilökunnan näkemyksiä vanhempien osallisuudesta	43
11.3 Henkilökunnan näkemyksiä vanhempaintapahtumien vaikutuksista	43
12 POHDINTA	44
13 LÄHDEKIRJALLISUUS	47
LIITTEET	
1 Haastattelurunko	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme on ammattikorkeakoulu Metropolissa toteutettu sosiaalian opinnäytetyö, joka liittyy varhaiskasvatuksen aihepiiriin ja siinä vanhempien osallisuuteen lastensa päivähoidossa. Opinnäytetyömme kytkeytyy pääkaupunkiseudun varhaiskasvatuksen kehittämissyksikkö VKK-Metron meneillään olevaan Tukevasti alkuun – hankkeeseen, jonka yhtenä tavoitteena on lasten ja heidän vanhempiensa osallisuuden kehittäminen varhaiskasvatuksessa. Selvitämme tässä työssä yhden VKK-Metron tutkimuspäiväkodin vanhempien osallisuutta tukevia toimintoja, ja etsimme niistä hyviä käytäntöjä muiden päiväkotien käyttöön. Lisäksi selvitämme, miten tutkimuspäiväkodin kasvatushenkilöstö käsittää vanhempien osallisuuden varhaiskasvatuksessa.

VKK Metro on varhaiskasvatuksen kehittämissyksikkö, johon kuuluu laaja tutkimuspäiväkotien verkosto. Tutkimus- ja kehittämistyötä tehdään muun muassa Helsingin yliopiston ja ammattikorkeakoulujen kanssa opinnäytetöiden kautta. Yhteistyö VKK-Metron kanssa tarjoaa meille mahdollisuuden päästä näkemään, miten kehittämistyö nivoutuu osaksi varhaiskasvatuksen arkea. Opinnäytetyömme kautta voimme vahvistaa omaa osaamistamme varhaiskasvatuksen ammattilaisina. Samalla saamme syvennettyä näkemystämme kasvatuskumppanuudesta ja vanhempien osallisuudesta varhaiskasvatuksessa.

Opinnäytetyömme lähestyy osallisuutta laadullisin menetelmin. Tutkimustehtävänäme on kerätä tutkimusaineisto, josta pystymme luomaan koosteen yhteistyöpäiväkodissa järjestetyistä osallisuutta vahvistavista vanhempaintapahtumista. Toiseksi haemme vastauksia kysymyksiin, miten kasvatushenkilöstö käsittää vanhempien osallisuuden varhaiskasvatuksessa ja siitä, miten järjestetyt tapahtumat ovat vanhempien osallisuuteen vaikuttaneet. Olemme käyttäneet opinnäytetyössämme aineiston keruussa teemahaastattelua ja historiantutkimuksen menetelmiä, sekä aineiston analyysiin valitsemamme menetelmät ovat teemoittelu ja sisällönanalyysi. Haastateltavia on yhteensä kuusi ammattikasvattajaa, joita haastattelemme pareittain. Lisäksi olemme saaneet perehtyä päiväkodin arkistoihin, kuten toimintasuunnitelmiin ja -kertomuksiin, valokuvaan sekä erilaisiin työntekijöiden kirjaamiin muistiinpanoihin. Aineiston keräsimme Helsingin Pukinmäessä sijaitsevassa päiväkotinä Nuotissa syksyn 2010 kuluessa.

Nuotissa on järjestetty vuosien varrella lukuisia toiminnallisia, osallistavia tilaisuuksia lapsille ja heidän vanhemmilleen. Päiväkodissa on näistä tapahtumista ja niihin liitty-

västä suunnittelu- ja toteutustyöstä erilaisia dokumentteja ja muistikuvia, mutta kokonaiskuva ja tarkempi raportointi niistä puuttuvat. Opinnäytetyössä selvitämme näitä toteutettuja toimintoja, sekä niistä saatuja kokemuksia. Tämän työn tarkoituksena on tuottaa uutta työelämätietoa varhaiskasvatuksen alalta. Siksi pyrimme etsimään toimivat käytännöt VKK-Metron kautta jaettaviksi muille varhaiskasvatustyöyksiköille. Lisäksi tutkimme opinnäytetyössämme sitä, miten järjestetyt vanhempaintapahtumat ovat vaikuttaneet vanhempien osallisuuteen lastensa päivähoidossa.

Työssämme esiintyvä näkökulma on päivähoidossa työskentelevien kasvattajien, joiden antaman aineiston ja haastattelujen varaan työ rakentuu. Hyvin mielenkiintoista olisi myös selvittää, miten vanhemmat käsittävät vanhempien osallisuuden lastensa päivähoidon ja minkälaisia kokemuksia heillä on päiväkotiki Nuotissa järjestetyistä vanhempaintapahtumista. Valitettavasti emme pysty selvittämään kaikkea yhdessä opinnäytetyössä, joten olemme valinneet tutkittavaksi työntekijöiden näkemykset. Työntekijöiden haastattelemalla on myös mahdollista saada kattavasti tietoa vuosien varrella järjestetyistä tapahtumista, joiden yhteen koostamisen näemme tärkeänä. Opinnäytetyömme tarjoaa mielestämme hyvän aiheen ja pohjan toiseen opinnäytteeseen, jossa näkökulmaksi voisi rajata vanhempien näkemykset.

Vanhempien osallisuus on meidän mielestämme hyvin ajankohtainen ja merkityksellinen asia. Olemme tyytyväisiä, että olemme saaneet valita opinnäytetyömme aiheen oman kiinnostuksemme pohjalta ja löytäneet oikeat yhteistyökumppanit sen toteutukseen. Aiheemme on merkityksellinen myös ammatillisuutemme kehittymisen kannalta toimiessamme sosionomeina. Me näemme vanhempien osallisuuden sekä toiminnalliset vanhempaintapahtumat osana nykyaikaista varhaiskasvatustyötä.

2 VKK METRO

VKK-Metro on pääkaupunkiseudun varhaiskasvatuksen kehittämissyksikkö, joka kuuluu hallinnollisesti sosiaalialan osaamiskeskuksen Soccan alaisuuteen, ja sen taustalla ovat alueen kunnat Espoo, Helsinki, Kauniainen ja Vantaa. VKK-Metrolla on kiinteä organisaatio sekä ohjaus- ja projektiryhmä, jolloin kehittämistyöstä saadaan systemaattista ja pääkaupunkiseudun erityistarpeita palvelevaa. Tavoitteena on saada aikaan pitkäjänteistä ja asiantuntevaa kehittämistyötä laadukkaiden varhaiskasvatuksen palvelujen edistämiseksi pääkaupunkiseudulla. Se vastaa varhaiskasvatuksen ajankohtaisiin haasteisiin yhteiskunnan muuttuessa, ja siksi alalle halutaan luoda uudenlaisia menetelmiä, tietoja ja taitoja. Kehittämis- ja tutkimustyö ovatkin siten tärkeä osa VKK-Metron toimintaa. Tavoitteena on saada aikaan nimenomaan käytännöstä lähtevää tutkimustyötä ja liittää myös työntekijät kiinteäksi osaksi kehittämistyötä. Lisäksi VKK-Metrossa halutaan vahvistaa dialogia tutkijoiden ja päivähoiton kentän välillä. VKK-Metron keskeisin ja näkyvin toimintamuoto on laaja, koko sen alueelle levittäytyvä tutkimuspäiväkotiverkosto. Hankekaudeksi valitaan aina 21 eri tutkimuspäiväkotiä, sillä kehittämissyksikön toiminta-ajatuksen kuuluu tutkimuskohteiden vaihtuvuus. (Mäkitalo – Ojala – Venninen - Vilpas 2009: 21–24, VKK-Metro.)

Vuosina 2009–2011 VKK-Metro toimii osana Tukevasti alkuun -hanketta. Hankkeen merkittävin varhaiskasvatukseen liittyvä kehittämiskohde on lasten ja vanhempien osallisuuden vahvistaminen. Muita tavoitteita ovat alueellisten moniammatillisten yhteistyömallien kehittäminen lasten syrjäytymisen ehkäisemiseksi sekä tutkimuksen ja arvioinnin yhdistäminen osaksi arjen kehittämistyötä. (VKK-Metro.)

Opinnäytetyömme kytkeytyy tiiviisti VKK-Metron työhön etsiä tapoja, joilla varhaiskasvatuksen kentältä löytyneet hyvät käytännöt saadaan levitettyä mahdollisimman laajalti kasvattajien tietoisuuteen. VKK-Metron mukaan parhaimmillaan koko työyhteisö kehittää yhdessä työtään ja kun sama tavoite saadaan vielä laajemmalle vietyä, koko alueen työntekijäjoukko verkostoituu työnsä kehittämiseksi. Juuri tällaiseen toimintaan VKK Metro tarjoaa tukea, työkaluja, koulutusta ja tiedottamispalveluja. (Mäkitalo ym. 2009:23–25)

Yhteistyöpäiväkotimme on VKK-Metron Tukevasti alkuun -hankkeessa mukana oleva helsinkiläinen päiväkotiki Nuotti. Tässä opinnäytetyössä tarkastelemme osallisuutta päiväkodin, lapsen ja vanhempien välisessä kentässä. Tämä näkökulma työssämme kytkeytyy vahvasti VKK-Metron tavoitteeseen lasten ja heidän vanhempiensa osallisuuden

vahvistamisesta. Siinä varhaiskasvatuksen henkilöstön ammatillista osaamista ja asiantuntijuutta sekä pedagogista taitoja kehitetään varhaisen puuttumisen ja tuen antamisen alueella. Lasten osallisuuden vahvistaminen liitetään myös varhaiskasvatussuunnitelmatyöhön. (VKK-Metro.)

3 PÄIVÄKOTI NUOTTI

Päiväkoti Nuotti sijaitsee Helsingissä Pukinmäen Säveltäjänpuistossa. Se toimii samassa pihapiirissä sijaitsevassa kolmessa eri rakennuksessa, eli kahdessa 1900-luvun alussa rakennetussa huvilassa ja yhdessä uudisrakennuksessa. Nuotin oppimisympäristö muodostuu ryhmien kotialueista, liikuntasalista, laulusalista sekä laajasta ja monipuolisesta rinnepihasta. Päiväkodin jokaisella ryhmällä on käytössään oma kerros, kotialue, joka rauhoittaa ja rajaa koko tilan yhden ryhmän käyttöön. Nuotissa toimii neljä kokopäiväryhmää, aamupäiväkerho ja koululaisten iltapäiväryhmä. Syksyllä 2010 Nuotissa on hoidossa 104 lasta ja töissä 24 aikuista. (Päiväkoti Nuotti.)

Päiväkoti Nuotti toimii Helsingin kaupungin sosiaaliviraston alaisuudessa, joten sitä ohjaavat Helsingin kaupungin arvot. Niitä ovat asiakaslähtöisyys, kestävä kehitys, oikeudenmukaisuus, taloudellisuus, turvallisuus ja yrittäjämielisyys (Helsingin kaupungin arvot). Näiden rinnalle Nuotissa on kehitetty päiväkodin omat arvot, joita ovat itsensä ja toisten arvostaminen sekä aktiivinen oppiminen (Päiväkoti Nuotti).

Vierailimme opinnäytetyömme puitteissa Nuotissa useaan otteeseen ja saimme iloksemme tutustua päiväkodin tiloihin sekä osaan henkilökunnasta. Tapasimme ohimennen myös Nuotin lapsia vanhempineen. Nuotti on hurmaava yhdistelmä vanhaa ja uutta. Vanha puuhuvila huokuu entisajan tunnelmaa ja tarjoaa varmasti loistavat puitteet jos jonkinlaisiin leikkeihin ja oppimiskokemuksiin. Tilat tarjoavat mahdollisuuksia monipuolisen toiminnan toteuttamiseen ja näitä mahdollisuuksia hyödynnetään Nuotissa tehokkaasti. Päiväkodin suuri koko ja erillisiin rakennuksiin sijoittuminen tuo päiväkodin arkeen myös haasteita, mutta meidän näkemyksemme päiväkotin toimintaympäristöstä ja ilmapiiristä oli erittäin positiivinen sekä innostava. Myös moni Nuotin työntekijöistä on viihtynyt talossa vuosia ja jopa vuosikymmeniä, minkä mielestämme voi tulkita positiiviseksi viestiksi talosta hyvänä työpaikkana.

Päiväkoti Nuotin varhaiskasvatussuunnitelman mukaan perheen kanssa tehtävä yhteistyö alkaa ensimmäisestä yhteydenotosta ja etenee sitten tutustumisvaiheen ja aloituskeskustelun kautta jokapäiväiseksi yhteistyöksi. Päivähoidon alkuvaiheessa on tärkeää, että vanhemmilla on mahdollisuus kertoa lapsestaan ja odotuksistaan ja toisaalta, että henkilökunta saa tutustua lapseen, hänen tapoihinsa ja tarpeisiinsa. Vanhempien pitää voida jättää lapsensa päivähoidon luottavaisin mielin. Vanhemmat ovatkin tervetulleita mukaan päiväkodin arkeen lapsen aloittaessa päivähoidon sekä sen jälkeen muulloinkin. (Päiväkoti Nuotin varhaiskasvatussuunnitelma 2007).

Päiväkoti haluaa myös turvata jokaiselle lapselle mahdollisuuden tasapainoiseen ja kehitystä tukevaan päivähoitoon. Jos lapsella ilmenee erityisen tuen tarvetta, siitä keskustellaan aina perheen kanssa, ja varhainen tuki järjestetään päiväkodissa tai perhe ohjataan ulkopuolisten tukipalvelujen ulottuville. (Päiväkoti Nuotin varhaiskasvatussuunnitelma 2007).

Lastentarhanopettaja Kaija Heinosen mukaan parhaimmillaan vanhempien osallisuus Nuotissa on sitä, että kasvattajien kesken ylläpidetään hyvää suhdetta ja vuorovaikutusta, ja erilaisten asioiden, vaikeampienkin, puheeksi ottaminen on luontevaa. Usein jo rakentava keskustelu ja yhteinen ymmärrys kasvattajien kesken auttavat lapsen ongelman ratkaisussa, eikä lapseen itseensä kohdistuvia erityisiä toimia välttämättä tarvita, kun kasvattajat muuttavat suhtautumistaan lapseen. (Heinonen 9.6.2010.)

Päiväkoti Nuotin toiminnan kehittämisessä pyritään kuuntelemaan myös lasten ja heidän vanhempiensa ääntä. Käytännössä tätä on toteutettu vapaissa tai teemoitetuissa keskusteluissa sekä käyttämällä kyselyitä ja arviointeja. Päiväkodin toiminta-ajatusta ja arvoja työstettäessä on kysytty vanhempien näkemyksiä erilaisin menetelmin niin lomakekyselyillä kuin keskustelutilaisuuksissa. Näissä tilaisuuksissa vanhemmat keskustelivat keskenään ja henkilökunnan kanssa sekä kommentoivat tekstiä, ja samalla vanhempien ja henkilökunnan yhteinen arvomaailma vahvistui. (Päiväkoti Nuotin varhaiskasvatussuunnitelma 2007).

4 OSALLISUUS

Tässä luvussa tarkastelemme osallisuutta ensin yleisesti Suomen lainsäädännön sekä erilaisten sopimusten ja asiakirjojen mukaan. Sen jälkeen tarkastelemme osallisuuden käsitettä sekä sitä teoriaa, joka toimii työmme lähtökohtana. Opinnäytetyössämme viitamme osallisuuden käsitteellä nimenomaan vanhempien osallisuuteen varhaiskasvatuksessa ja siihen, miten se toteutuu päivähoitossa. Lisäksi tarkastelemme myös sitä, miten kasvattajat toteuttavat osallisuutta työssään ja miten he sen käsittävät.

4.1 Osallisuus lainsäädännössä ja sopimuksissa

Kansalaisten oikeus osallisuuteen on periaatteessa turvattu monipuolisesti lainsäädännössä ja erilaisissa sopimuksissa. Suomen perustuslain mukaan kansanvaltaan kuuluu yksilön oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristönsä kehittämiseen (Perustuslaki 2§). Myös kuntalaki edellyttää, että kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on edellytykset osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan (Kuntalaki 27§). Sosiaalipalveluita säätelevässä laissa korostetaan, että asiakkaalle tulee antaa mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa palvelujensa suunnitteluun ja toteuttamiseen. Samoin asiakkaan toivomukset ja mielipide on otettava huomioon ensisijaisesti sekä muutoinkin kunnioitettava hänen itsemääräämisoikeuttaan. (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 8§).

Osallisuus on kirjattu myös moniin kansainvälisiin ja kotimaisiin asiakirjoihin. YK:n Lastenoikeuksien sopimuksen artikkelit 12 ja 13 takaavat lapselle oikeuden ilmaista näkemyksensä kaikissa häntä koskevissa asioissa ja vapauden ilmaista mielipiteensä (YK:n Lastenoikeuksien sopimus). Kotimaisista tahoista on tärkeä muun muassa Pelastakaa Lapset ry., jonka mukaan lapsen osallisuuden kokemuksesta, lapsen aktiivisesta toimijuudesta ja aikuisen roolista osallistumismahdollisuuksien luojana (Pelastakaa Lapset ry).

Lastensuojelulaki puolestaan velvoittaa viranomaisia kiinnittämään erityistä huomiota lasten tarpeisiin ja toivomuksiin palveluja järjestettäessä ja kehitettäessä (Lastensuojelulaki 2007/417). Päivähoitolaissa osallisuutta ei mainita kirjaimellisesti, mutta lakiin on kirjattu kodin ja päivähoiton välinen yhteistyö (Päivähoitolaki 2a§).

Osallisuus on otettu esille myös valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa, joka on sosiaali- ja terveysministeriön julkaisema varhaiskasvatuksen ohjauksen

väline. Varhaiskasvatussuunnitelman mukaan vanhemmilla tulee olla mahdollisuus vaikuttaa päivähoitoyksikön varhaiskasvatussuunnitelman sisältöön sekä osallistua sen arviointiin yhdessä muiden vanhempien kanssa. Varhaiskasvatussuunnitelmassa sovi- taan myös vanhempien kanssa yhteistyön toimintatavoista. Hyvä varhaiskasvatussuun- nitelma perustuu osallistuvaan yhteistyöhön, jossa ovat mukana lapsi itse, vanhemmat sekä kasvattajat. (Kaskela – Kronqvist 2007: 13–14).

Vaikka lait ja erilaiset asiakirjat antavat osallisuudelle paljon painoarvoa, on tärkeää muistaa, että osallisuus ei toteudu itsestään, vaan tarvitaan tahtoa sekä kykyä toteuttaa sitä käytännössä. Tutkija Seija Järvi Oulun yliopistosta korostaa, että osallisuuden toteu- tumista voidaan edistää sekä poliittisesti että pedagogisesti. Poliittinen osallisuuden toteuttaminen viittaa erilaisiin lakeihin ja asiakirjoihin, jotka luovat puitteet osallisuu- delle. Näitä ovat siis muun muassa edellä mainitut kansainväliset ja kansalliset lait ja muut asiakirjat. Pedagoginen osallisuus puolestaan on tärkeä ja välttämätön ulottuvuus, jota ilman osallisuutta ei oikeasti synny. Se viittaa osallisuutta toteuttaviin ihmisiin sekä siihen todellisuuteen, jossa osallisuus oikeasti mahdollistuu. Järvi kytkee tämän tason konkreettisesti varhaiskasvatukseen toteamalla, että "varhaiskasvatuksessa tämä tarkoi- ttaa sellaisten työmuotojen, rakenteiden ja toimintakulttuurien luomista, joissa perheet tulevat kuulluiksi" (Järvi 2006: 3).

Tämä näkemys osallisuudesta on lähellä sitä käsitystä, jota tutkimme tässä opinnäyte- työssä: miten varhaiskasvatuksessa voidaan osallistaa perheet, miten perheiden näke- mykset saadaan kasvattajien tietoon ja miten niitä viedään käytäntöön päivähoitossa.

4.2 Osallisuuden käsite

Osallistuminen ja osallisuus ovat lähellä toisiaan ja niitä käytetään vaihtelevasti, vaikka käsitteiden välillä on olemassa merkitysero. Tutkija Seija Järvi on määritellyt osallisuu- den käsitteen painottuvan enemmän kokemuksellisuuteen ja yksilön kiinnittymiseen yhteisöön, kun taas osallistuminen puolestaan on toiminnallisempi käsite. Käsitteet ovat kuitenkin eläneet niin, että osallisuuteen on nykyään alettu sisällyttää yhä enem- män toiminnallisuutta eli osallistumisen mahdollisuutta, ja siten nämä käsitteet ovat siten tulleet lähelle toisiaan (Järvi 2006: 1-2). Tässä työssä otamme osallisuuteen tämän laajemman näkökulman osallisuuteen, eli sisällytämme siihen sekä yksilön kokemus osallisuudesta että toiminnallinen näkemys osallisuudesta.

Tutkija Anu Gretschel on väitöskirjassaan tarkastellut osallisuuden ja osallistumisen käsitteitä, ja hänen määritelmässään mielestämme korostuu hyvin osallisuuden merkitys ihmiselle. Hän on tiivistänyt käsitteet osuvasti määrittelemällä, että osallisuus on enemmän kuin osallistumista. Siinä ei ole kysymys vain osallistumisesta tai vaikuttamisesta, vaan osallisuuden tunteesta suhteessa ympäristöön. Tämän määritelmän mukaan osallisuus on nimenomaan osallisuuden tunnetta, joka on yksilön subjektiivinen kokemus. Osallisuuden tunnetta kuvataan englanninkielisellä sanalla "empowerment", joka suomenkielessä useimmiten käännetään sanoilla "voimaantuminen" tai "valtautuminen". Nämä käsitteet kuvaavat samaan aikaan osallisuuden tunteessa yhdistyvää tunnetta ja kompetenssia. (Gretschel 2002: 49,91.) Tässä käsitteessä tiivistyy erinomaisesti osallisuuden ydinasia, se, että siinä on samaan aikaan kysymys sekä vaikuttamisesta että ihmisen sisäisestä voimaantumisen kokemuksesta. Parhaimmillaan osallisuudessa on kysymys juuri näistä ulottuvuuksista.

4.3 Vanhempien osallisuus päivähoitossa

Vanhempien osallisuus lapsensa päivähoitoon on nykyään paljon esillä oleva asia, mutta tätä osallisuutta ei ole yleisesti määritelty. Anna-Maija Puroila on pohtinut väitöskirjassaan vanhempien osallisuutta sekä vuorovaikutuksen määrän, laadun ja päivähoiton resurssien kautta. Hän päätenyt siihen, ettei mikään tietty yksittäinen tekijä sinällään takaa vanhempien osallisuutta lapsensa päivähoitossa. Sekään, että esimerkiksi vuorovaikutusta tai resursseja on runsaammin, ei vielä takaa vanhempien todellista osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia lapsensa päivähoitoon. Puroila hakeekin osallisuutta toiminnan sisäisestä laadusta ja siitä, miten se toteutuu. Hänen mukaansa se löytyy siitä, miten vanhempien toiveet ja näkemykset päiväkodin toiminnasta muuttuvat käytännöksi päiväkodissa. Nämä käytännöt voivat koskea yksittäistä lasta tai koko päiväkotia. (Puroila 2002: 181–182.) Tämä näkökulma on kiinnostava opinnäytetyömme kannalta: meitä kiinnostaa löytää niitä toimintatapoja ja asenteita, joiden kautta todellinen osallisuus päivähoitoon voi syntyä.

Tutkija Järvi puolestaan korostaa, että tarvitaan menetelmiä vanhempien osallisuuden vahvistamiseksi. Hän on tarkastellut vanhempien osallisuuden astetta suhteessa vanhemmuuden rooleihin varhaiskasvatuspalveluissa. Järvi on kehittänyt moniportaisen osallisuuden mallin, jossa tämän opinnäytetyömme kannalta kiinnostavat tasot ovat vanhempien rooli "hyvinvointipalvelujen asiakkaana" ja "kasvatuskumppanina". Jos vanhempien osallisuuden aste on suuri hyvinvointipalvelujen asiakkaana, se näkyy niin,

että vanhemmat voivat olla aktiivisia, osallistuvat palvelun suunnitteluun, toimintamuotoihin ja myös arviointiin. Jos vanhemmat ovat mukana kasvatuskumppaneina ja heidän osallisuuden aste on suuri, syntyy perhelähtöinen kasvatuskumppanuus. Siinä tapauksessa, että vanhempien osallisuuden aste jää pieneksi, heidän roolinsakin on molemmissa tapauksessa passiivinen ja kapeaksi rajattu. (Järvi 2006: 4).

Järven kehittämä osallisuuden asteikko pohjautuu tanskalaisen Monica Madsenin luomaan lasten ja nuorten osallisuuden malliin. Järvi on halunnut muokata Madsenin ideasta yleisemmän hyvinvointipalvelujen tarkasteluun sopivan mallin. Sen avulla voidaan tarkastella osallisuuden merkitystä käyttäjien näkökulmasta. Alimmalla tasolla on "manipuloitu osanotto" ja siitä edetään osallisuuden kasvaessa kasvatuskumppanuuden mukaiseen osallisuuteen asti, joka on ylin osallisuuden taso. Yhteensä mallissa on tasoja kahdeksan, ja ne ovat seuraavat:

1. Manipuloitu osanotto, jossa ammattilaiset ja päättäjät käyttävät vanhempia hyväkseen edistääkseen omia käsityksiään lasten ja perheiden eduista ja tarpeista ilman että perheiltä itseltään kysytään.
2. Koristeellinen osanotto, jossa vanhempia käytetään ”koristeina” ja passiivisina osallistujina viranomaispuheen täydentämiseksi.
3. Symbolinen mukanaolo, jossa vanhemmat saavat näennäisesti suunvuoron, mutta perimmäisenä tarkoituksena on vain perheystävällisen kuvan antaminen organisaatiosta.
4. Määrätty tai ilmoitettu osanotto, jossa vanhempia kutsutaan mukaan, mutta tietystä syystä ja tietyin ehdoin. Kun vanhemmat ovat ymmärtäneet osallistumisensa syyn, he päättävät itse haluavatko olla mukana vai eivät.
5. Konsultoiva osanotto, jossa varhaiskasvatuksen työntekijät vastaavat projektista tai vasusta, mutta vanhempien tarpeita, kokemuksia ja kehittämisehdotuksia kysytään ja heillä on mahdollisuus esittää kommentteja projektin kuluessa.
6. Päätösvaltainen osanotto, jossa vanhemmilla on vaikutusvaltaa varhaiskasvatuksen toteutukseen lapsi-, yksikkö ja kuntatasolla.
7. Aloitteen tekevä osanotto, jossa vanhemmat suunnittelevat ja organisoivat omaa osallistumistaan varhaiskasvatuspalveluissa, esimerkiksi vertaisryhmissä.

8. Kasvatuskumppanuuden mukainen osallisuus, joka näkyy toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa sekä vanhempien vertaistoiminnan vahvistamisessa. Keinoina on esimerkiksi avoin dialogi, linjaavat strategiat ja vasun todentuminen.

Järvi korostaa, että osallisuus on vaihteleva tila ja eri toiminnot liikkuvat eri tasojen välillä. Hänen mukaansa on tärkeää, että osapuolet keskenään tietävät, millaiseen osallisuuden asteeseen milloinkin pyritään. Samoin vanhempien on syytä voida vaikuttaa siihen, minkä verran he osallistuvat. Vanhempien kanssa toimittaessa toiminta voi olla kasvatuskumppanuutta, joka näyttäytyy yhteisöllisyytenä, vastavuoroisuutena toiminnassa, toimintaan osallistumisena sekä varhaiskasvatussuunnitelman työstämisenä vanhemman näkökulmasta. (Järvi 2006: 4-5).

Tässä opinnäytetyössä meitä kiinnostavat kysymykset siitä, miten vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa näyttäytyy tätä luokittelua vasten tarkasteltuna. Selvitämme sitä, voimmeko tämän mallin avulla tarkastella päiväkotia Nuotissa toteutettua toimintaa ja mihin osallisuuden luokkiin voimme toimintaa sijoittaa.

5 KASVATUSKUMPPANUUS

Kasvatuskumppanuus on varhaiskasvatuksessa käytetty melko uusi, mutta keskeinen käsite. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on määritellyt kasvatuskumppanuuden seuraavasti:

Varhaiskasvatuksessa kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan vanhempien ja henkilöstön tietoista sitoutumista toimia yhdessä lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi. Kasvatuskumppanuudessa yhdistetään vanhempien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten lasta koskevat tiedot ja kokemukset. Vanhempien ja kasvattajien keskinäinen luottamus, tasavertaisuus ja kunnioitus luovat edellytykset lapsen hyvinvoinnin turvaamiselle. (THL)

Kasvatuskumppanuuden lähtökohtana on lapsen tarpeet. Henkilöstön vastuulla on luoda edellytykset yhteistyölle vanhempien kanssa. Kasvatuskumppanuuden yhtenä tarkoituksena on tarjota vanhemmille keskustelumahdollisuus muiden vanhempien kanssa ja edistää vanhempien keskinäisen yhteistyön muotoja ja tapoja. Kasvatuskumppanuus on kirjattu Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin, joka on valtakunnallinen, kaikkea maassamme tapahtuvaa varhaiskasvatusta koskeva yleinen ohjeistus. Sen tarkoituksena on yhtenäistää varhaiskasvatukseen kuuluvaa toimintaa, lisätä kasvattajien tietoisuutta tavoitteista sekä lisätä vanhempien osallisuutta lapsensa varhaiskasvatuksessa. (Stakes 2005: 31-32).

Suomalainen kasvatuskumppanuusmalli pohjautuu professori Hilton Davisin esittämään kumppanuusmalliin. Davisin on tarkastellut sairaan tai vammaisen lapsen vanhempien ja auttajan suhdetta, ja hänen mukaansa heidän välillä tulisi vallita ennen kaikkea kumppanuussuhde. Tätä näkemys voidaan siirtää myös vanhemman ja kasvattajan välille varhaiskasvatukseen. Silloinkin kumppanuuden edellytys on läheinen yhteistyö, jossa vanhempien ja kasvattajien tulee sitoutua työskentelemään yhdessä. Tällä yhteistyöllä tulee olla myös yhteiset tavoitteet. Kumppanuusmallissa molempien osapuolien asiantuntijuus on tärkeää. Kasvattajien ja vanhempien tietojen ja asiantuntemuksen tulee täydentää toisiaan. Onnistuakseen kumppanuuden täytyy perustua molemminpuoliseen kunnioitukseen ja molemmat osapuolet ovat kumppanuudessa tasa-arvoisia. Tärkein työkalu kumppanuudessa on kommunikaatio, johon kuuluu kaksisuuntainen viestintä, jonka sisällön molemmat osapuolet myös ymmärtävät. Kumppanit käyvät myös neuvotteluja, ja niissä molempia osapuolia kuullaan. Rehellisyys ja joustavuus ovat myös onnistuneen kumppanuuden välttämättömiä piirteitä. Molempien osapuolien on voitava

luottaa siihen, että osapuolien välillä jaetaan kaikki asiaankuuluva, niin myönteinen kuin kielteinenkin tieto. (Davis 2003: 42–44.)

Tutkija Aila Tiilikka Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnasta korostaa, että kasvatusyhteistyössä on oleellista vanhemman kokemus kuulluksi tulemisesta, mahdollisuudesta ilmaista mielipiteensä ja vaikuttaa kasvatusprosessiin. Ammattitaitoiset kasvattajat puolestaan tukevat ja edistävät vanhempien keskustelemaa osallistumista. Keskeisiä tekijöitä tässä ovat päivittäiset henkilökohtaiset kontaktit ja lapsikohtaiset keskustelut. Suomalaisessa kasvatuskulttuurissa kasvatuskumppanuus on uusi asia, joka edellyttää sekä uusia käytäntöjä ja asenteita. Tähän tarvitaan sekä vanhempia, että ammattikasvattajia, mutta Tiilikka korostaa, että vastuu kumppanuuden edellytysten luomisesta ja ylläpitämisestä kuuluu ammattilaisille. (Tiilikka 2004: 3-5).

Väitöskirjassaan Tiilikka on selvittänyt äitien näkemyksiä päiväkotikasvatuksesta, eli hänen näkökulmansa on perheistä käsin päivähoidon kehittämistarpeita tarkasteleva. Tiilikan mukaan yhteistyö perheiden kanssa on päivähoidon peruspilari, ja päivähoidon mahdollisuudet toteuttaa laadukasta varhaiskasvatusta perustuu vanhempien äänen kuulemiseen sekä heidän vaikuttamismahdollisuuksiensa lisäämiseen. Tämän hetken haasteeksi nousee visio uudesta yhteisöllisestä toimintatavasta, jossa lasten ja heidän vanhempiansa oikeus osallistumiseen muuttaa myös varhaiskasvatuksen toimintatapoja. Perimmiltään kysymys on hyvinvoinnista: osallisuus on tärkeä keinon perheiden hyvinvoinnin edistämisessä. (Tiilikka 2005: 62–64).

Osallisuus on otettu esille valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa, joka toimii pohjana päiväkotien toiminnan suunnittelussa. Sen mukaan vanhemmilla tulee olla mahdollisuus vaikuttaa päivähoidossa varhaiskasvatussuunnitelman sisältöön ja osallistua sen arviointiin yhdessä muiden vanhempien kanssa. Varhaiskasvatussuunnitelmassa sovitaan myös vanhempien kanssa yhteistyön toimintatavoista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005). Käytännössä tämä antaa mahdollisuuden kasvatuskumppanuuden toteutumiselle. Yhteistyö on tärkeää, koska tutkimusten mukaan vanhemmat ovat tärkeä aktiivinen osapuoli lapsen varhaiskasvatuksen suunnittelussa ja kehityksen arvioinnissa. Osallisuus mahdollistaa myös lasten kasvun uhkien tiedostamisen ja perheen ohjaamisen tarvittavan avun ulottuville. (Heikka-Hujala-Turja 2009: 101).

Nämä edellä esitetyt teoriat sekä kasvatuksen suuntaviivat antavat vahvan perustan sille, miksi onnistunut kumppanuus on tärkeä tekijä kasvatustyössä. Samoin niissä hahmottuu ne tekijät ja arvot, jotka ovat onnistuneen kumppanuuden taustavoimat, kuten Davisin esittämät tekijät kunnioitus, arvostus, onnistunut kommunikaatio sekä läheinen yhteistyö. Samoin Tiilikan teorioista nousevat esille arvot ja erityisesti myös yhteisöllisyyden merkitys kasvatustyössä.

6 OPINNÄYTETYÖMME TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyömme toimeksiantaja on luvussa 2 esitelty VKK-Metro. Työmme tutkimuskohteena ovat päiväkotit Nuotissa toteutetut vanhempien osallisuutta lisäävät tapahtumat sekä Nuotin kasvatushenkilöiden näkemykset vanhempien osallisuudesta varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyöllämme on tutkimuskysymysten lisäksi erillinen tutkimustehtävä, mistä johtuu, että työmme jakautuu kahteen osioon. Osioiden erilaisten luonteiden vuoksi olemme käyttäneet niissä myös erilaisia tutkimusmenetelmiä. Tästä johtuen olemme erottaneet osiot omiksi kokonaisuuksikseen myös tässä raportissa.

Työmme ensimmäisessä osassa keräämme erilaisten dokumenttien ja haastattelujen perusteella tietoja tapahtumista, niiden toteuttamistavasta, onnistumisesta, henkilökunnan kokemuksista sekä mahdollisesta palautteesta. Tämä osa työstämme on siis olemassa olevan tiedon keräämistä ja tiivistämistä yhteen toteutetun toiminnan dokumentoinniksi. Näistä tuloksista sitten kokoamme toimintaideoita muiden VKK-Metron tutkimuspäiväkotien käyttöön. Ensimmäisen osan tutkimustehtävän olemme määritelleet seuraavasti:

- Yhteenvedon tuottaminen päiväkotit Nuotissa järjestetyistä vanhemmille suunnatuista tapahtumista.

Opinnäytetyömme toisessa osassa paneudumme päiväkodin henkilökunnan näkemyksiin ja etsimme vastauksia seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- Miten päiväkodin työntekijät käsittävät vanhempien osallisuuden varhaiskasvatuksessa?
- Miten vanhemmille suunnatut tapahtumat työntekijöiden mielestä tukevat vanhempien osallisuutta varhaiskasvatuksessa?

7 PÄIVÄKOTI NUOTIN VANHEMPAIN TAPAHTUMAT

Opinnäytetyömme molemmissa osioissa käytimme laadullisia eli kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä. Laadulliset tutkimusmenetelmät ovat sosiaalitieteissä paljon käytetty lähestymistapa, joka käytännössä kattaa laajan menetelmävalikoiman.

Valmisteluvaiheessa perehdyimme VKK-Metroon ja loimme kontaktit päiväkotia Nuotiin. Hankimme tutkimusluvan sosiaalivirastolta. Haastateltavat valitsimme yhteistyössä päiväkodin VKK-Metro -yhteyshenkilön kanssa sekä hoidimme tiedottamisen päiväkodin henkilökunnalle. Tutustuimme myös tarkemmin teemahaastatteluun ja teemoitteluun menetelminä sekä laadimme haastattelurungon (Liite 1). Tavoitteenamme oli tiivis ja aiheesta pysyvä, mutta samalla myös riittävän avoin ja ajatuksia esiin nostava haastattelutilanne.

Aina kun tutkitaan ihmisiä, tutkimuksen tekijän tulee olla tietoinen toimintansa eettisistä perusteista, siitä miten tutkimus tehdään ja miten sen tuottamaa tietoa käytetään. Kysymys on tällöin niin sanotusta tutkimuksen sosiaalisesta vastuusta. Tämä koskee myös meitä opinnäytetyön teossa aineiston hankinnan, työstämisen ja julkaisemisen kaikissa vaiheissa. Tiedonhankintatapojen tulee olla eettisesti sopivia ja kohteensa ihmisarvoa kunnioittavia. Tutkittaville on selvitettävä avoimesta, mitä tutkitaan, mihin tietoja tullaan käyttämään, ja osallistumisen tulee myös olla aina vapaaehtoista. (Hirsjärvi-Remes-Sajavaara 1996: 23- 27). Pyrimme varmistamaan työmme eettisyyden huolella kaikissa vaiheissa. Hankimme tutkimusluvan hyvissä ajoin ennen työmme aloittamista Helsingin kaupungin sosiaalivirastolta. Saatuaamme luvan laadimme tiedotteen opinnäytetyöhankkeestamme päiväkodille ja korostimme myös, että haastatteluun osallistuminen oli vapaaehtoista. Kerroimme myös suullisesti kaikille haastatteluihimme osallistuneille, että saamaamme aineistoa käsitellään luottamuksellisesti ja käytetään vain tähän opinnäytetyöhön. Kerroimme hävittävämme nauhoitukset, tiedostot ja paperit opinnäytetyömme valmistuttua.

Jätimme päiväkodin henkilökunnan päätettäväksi sen, haluaako päiväkotia esiintyä omalla nimellään vai nimettömänä. Päiväkodin yhteinen päätös oli esiintyä omalla nimellään. Yksittäisten haastateltavien antamat tiedot ja mielipiteet eivät aineistostamme ole tunnistettavissa. Tutkimusraportissamme esiintyvät yksittäiset sitaatit olemme valinneet niin, ettei kenenkään haastateltavan tunnistaminen ole mahdollista.

Tutkimuksen eettisyyteen liittyvät kysymykset voidaan periaatteessa jakaa kahteen pääryhmään, eli tiedon hankintaan ja sen käyttöön liittyvät kysymykset. Tiedon hankintaan kuuluvat muun muassa tutkimuslupakysymykset sekä kyselyn jakelua ja sisältöä koskevat tekijät. Lisäksi on tärkeää, ettei tiedon kohteiden ja tiedon hankkijoiden välillä saa olla riippuvuussuhdetta, joka vaikeuttaa puolueettomuutta. (Eskola - Suoranta 2008:52–59). Kumpikaan meistä opinnäytetyön tekijöistä ei suorita sosionomin opintoihimme kuuluvaa työelämäharjoitteluaan päiväkotit Nuotissa, mikä mielestämme lisää puolueettomuuttamme opinnäytetyössämme

Työssämme kävimme läpi päiväkotit Nuotissa tuotettua tapahtuma-aineistoa erilaisista siellä järjestetyistä tapahtumista. Sovelsimme työmme tässä osiossa historiantutkimuksen menetelmiä. Historia käsitteenä tarkoittaa yhdeltä merkitykseltään samaa kuin "menneisyys" ja "jo tapahtunut" (Heikkinen 1974: 7). Tutkimustehtävämme tarkoituksena oli kerätä tietoa jo tapahtuneista toiminnoista, joten opinnäytetyömme tämän osion voi mieltää eräänlaiseksi historiantutkimukseksi. Historian tutkimuksen päämääränä on menneisyyden ymmärtäminen, mutta myös tiedon kerääminen menneistä tapahtumista. Yhteiskuntamme tarvitsee järjestelmällistä tietoa menneisyydestä. (Heikkinen 1974: 7–8.) Tässä tapauksessa opinnäytetyömme tutkimustehtävänä oli kerätä tietoa päiväkotit Nuotissa käytetyistä varhaiskasvatuksen menetelmistä, jotta työntekijöiden mahdollisuudet kehittää työtään paranevat ja hyväksi havaittua tietotaitoa saadaan levitettyä laajemmalle.

Historiantutkimus on empiirinen ei-kokeellinen tiede, ja johtopäätökset perustuvat siinä havaintoihin (Heikkinen 1974: 23). Opinnäytetyömme tässä osiossa hyödynnämmekin havaintoaineistona niin sanottuja historiallisia lähteitä. Historiallisen lähteen yleinen määrittely on vaikeaa, eikä määritelmä sinänsä olekaan tärkeää (Heikkinen 1974: 32). Meidän opinnäytetyössä historiallisiksi lähteiksi voidaan tulkita päiväkotit Nuotin arkistot, jotka koostuvat teksti- ja kuvamateriaalista. Lisäksi siihen kuuluvat työmme kuluessa tuotetut haastattelumateriaalit, joissa työntekijät kertovat menneisyydestä suullisesti. Pelkästään muistin varassa säilytettävä tieto muuttuu muistivirheiden vuoksi (Heikkinen 1974: 23–24). Merkittävä perustelu tutkimustehtävällemme onkin juuri se, että osa aineistostamme on ollut tallennettuna vain työntekijöiden muistin varassa ja säilymisen turvaamiseksi sen muistiin kirjaaminen on tärkeää.

Saamamme aineisto koostuu työntekijöiden omakohtaisista kokemuksista. Omakohtaisia havaintoja pidetään historiantutkimuksessa yleensä luotettavampana tiedonlähteenä,

kuin muiden välityksellä saatua tietoa. Väärinkäsityksien mahdollisuuden voidaan katsoa lisääntyvän, jos tieto kulkee välikäsien kautta. Ihmisten havaintoihin vaikuttavat kuitenkin aina heidän aikaisemmat tietonsa, kokemuksensa, elämäntilanteensa sekä havaintotilanne itsessään. Näin ollen havaintojen omakohtaisuus ei aina takaa tietojen luotettavuutta tai käyttökelpoisuutta. (Heikkinen 1974: 33.) Olimme tietoisia näistä epävarmuustekijöistä haastatteluja tehdessämme ja niitä työstäessämme. Toisaalta tietojen luotettavuutta paransi se, että haastattelimme työntekijöitä pareina, mikä paransi muistamisen mahdollisuutta. Lisäksi haastattelimme useita ihmisiä ja useamman viikon aikana, ja tällöin eri haastateltavat kertoivat samoista tapahtumista varsin samantapaisesti. Mielestämme näin päästään varsin hyvään luotettavuuteen, mutta aina jää myös mahdollisuus virheisiin ja epätäydelliseen muistamiseen.

Päiväkoti Nuotin vanhempaintapahtumien yhteen koostamista voidaan nimittää eräänlaiseksi historialliseksi synteeksiksi (Heikkinen 1974: 65–66). Työmme pyrkimys on koota yksittäisistä muistikuvista koostuva tieto yhdeksi kokonaisuudeksi, joka kertoo minkälaisia vanhemmille suunnattuja tapahtumia Nuotissa on kautta aikojen järjestetty.

Toinen näkökulma muistinvaraisen aineiston tarkasteluun, ja varsin lähellä historiallisen tutkimuksen menetelmää, on niin sanottu kartoittava menetelmä. Siinä pyritään saamaan uutta tietoa tutkittavasta kohteesta käyttäen materiaalina jo olemassa olevaa kirjallista ja muistinvaraista tietoa. Kartoittavalle menetelmälle on tyypillistä se, että työssä etsitään uusia näkökulmia ja löydetään uusia ilmiöitä. Kartoitustyön aikana pyritään löytämään tutkittavan ilmiön keskeiset mallit, teemat ja luokat sekä mahdollisuuksien mukaan kuvailemaan näiden välisiä suhteita. (Hirsjärvi-Remes-Saajavaara 1997: 129–130). Kartoittava menetelmä kuvaa tutkimusprosessia jonkin verran pidemmälle kuin edellä kuvaamaamme historian tutkimuksen menetelmä, koska siinä kuvataan myös tavoitteita, eli luokitteluun ja luokkien välisiin suhteisiin saakka. Luokittelu ei liene aina historian-tutkimuksessa ole mahdollinen päämäärä, jos on kyse yksittäisistä ilmiöistä.

Nuotissa toteutettuja tapahtumia koskevan tapahtuma-aineiston keräämisen aloitimme elokuussa 2010, jolloin kävimme keskustelemassa Nuotissa tapahtumista, saimme mukaamme aineistoa, perehdyimme siihen ja laadimme tapahtumista yhteenvedon. Saimme kaiken aineiston saimme sähköisinä tiedostoina. Tähän aineistoon perehtyminen olikin hyödyllistä tehdä jo tässä vaiheessa, sillä saimme samalla myös muokattua haastattelukysymyksiä osuvammiksi, kun pääsimme syvemmälle Nuotin tapahtumamateriaaliin. Saimme sittemmin syksyn mittaan Nuotista lisää materiaalia sekä tarkennuksia

tapahtumalistaan työssämme. Pyrimme keräämään olemassa olevien dokumenttien ja muun materiaalin perusteella tietoja tapahtumista, niiden toteuttamistavoista ja mahdollisesta palautteesta sekä löytämään toiminnoista malleja tai luokkia. Samoin teemahaastattelumenetelmällä toteuttamamme haastattelut tuottivat tietoa tapahtumista, niiden toteutuksesta, niistä saaduista kokemuksista sekä palautteista.

Kävimme läpi haastatteluaineiston etsien sieltä kaikki tapahtumateeman alle kuuluvat vastaukset. Nämä vastaukset yhdistimme Nuotin arkistoista saamiimme tietoihin. Käytännössä siis keräsimme kaikki erilaiset kuvaukset tapahtumista ja kokosimme kuvaukset yhteen. Sen jälkeen luokittelimme sitten samantapaiset tapahtumat samoihin ryhmiin. Näin syntyi joukko erilaisia tapahtumaluokkia, jotka esittelemme seuraavassa luvussa. Pääsimme siten aineistomme keräämisen jälkeen myös edellä kartoittavassa menetelmässä kuvattuun luokitteluun asti.

Tutkimusaineiston käsittelyyn eli purkamiseen, analysointiin ja raportointiin liittyy myös eettisiä kysymyksiä. Keskeistä aineiston käsittelyssä ovat käsittelyn rehellisyys, tarkkuus ja totuudenmukaisuus. Tulosten pitää myös todella nousta siitä aineistosta, joka on käytettävissä ja aineistosta saadut tulokset pitää raportoida rehellisesti. Tutkimuksen tekijän tulee siis olla työssään tarkka ja rehellinen. (Räsänen-Anttila-Melin 2005: 15–17). Tutkimuksen tekijöiden on aina myös otettava huomioon työn julkistamisvaiheen tutkimuskohteelle aiheuttamat mahdolliset seuraukset. (Hirsjärvi-Hurme 2001: 19–20, Eskola-Suoranta 2008: 52–59). Pyrimme työmme aineiston käsittelyn kaikissa vaiheissa pitäytymään siihen mitä aineisto tarjosi ja tulkitsemaan asioita vain aineistosta käsin.

8 KUVAUKSET PÄIVÄKOTI NUOTIN VANHEMPAIN TAPAHTUMISTA

Päiväkoti Nuotissa on järjestetty viime vuosien kuluessa erilaisia vanhemmille suunnattuja tapahtumia. On ollut perinteisiä informatiivisia vanhempainiltoja sekä koko perheen yhteisiä liikuntahetkiä ja kaikkea siltä väliltä. Tässä luvussa kerromme, minkälaisia tapahtumia aineistostamme saimme koottua yhteen. Olemme sijoittaneet tapahtumat alaotsikoiden alle ryhmitellen samankaltaisia tapahtumia yhteen.

8.1 Retket koko perheelle

Nuotin henkilökunta on järjestänyt lukuisia koko perheen yhteisiä retkiä, jonne vanhemmat ovat lähteneet yhdessä lastensa kanssa päiväkodin henkilökunnan opastamana. Retkiä on tehty läheiseen Weisteen metsään, jossa on ollut ohjelmassa aartenetsintää tai heijastin/taskulamppu-seikkailua. Pidemmille retkille on lähdetty myös polkupyörällä, jolloin kohteena ovat olleet Tuomarinkylän kartano sekä Haltialan tila. Muita retki-kohteita ovat olleet Viikin Gardenia-puutarha sekä Helsingin saaret Mustasaari, Lammassaari, Harakka sekä Korkeasaari. Myös Töölössä on käyty piknik-retkellä tutustumassa Sibelius-monumenttiin.

8.2 Koko perheen tapahtumat päiväkodilla

Eräs perheille järjestetty tapahtuma toteutettiin spontaanisti runsaan lumentulon seurauksena. Vanhemmat ja lapset rakensivat päiväkodin taakse syvään hankeen lumikodit, jokainen lapsi yhdessä oman vanhempansa kanssa. Näissä kodeissa lapset saivat sitten leikkiä monta viikkoa, koska lumi pysyi pitkään suotuisien säiden ansiosta. Tämä tapahtuma sopi hyvin myös päiväkodin sen hetkiseen "Rakennettu ympäristö" -teemaan. Samaa teemaan liittyen vanhemmat ja lapset rakensivat pienoismallin lapsen omasta huoneesta kenkälaatikkoon käyttäen erilaisia askartelumateriaaleja.

Ennen huoltoyhtiöiden aikakautta päiväkotiki Nuotilla oli tapana järjestää suositut haravointitalkoot. Asiakasperheet osallistuivat haravointiin lastensa kanssa. Talkoissa nautittiin yhdessä olost, ulkoilusta sekä lopuksi päiväkodin keittäjän herkullisesta kasvisosekeitosta.

8.3 Porttikahvit

Eräänä tiedotusmenetelmänä Nuotissa on käytetty usein niin sanottuja porttikahveja. Tämä toimintamalli sopii yksittäisten, ajankohtaisten asioiden tiedottamiseen, vanhem-

pien mielipiteen tiedusteluun sekä päiväkodin toiminnan esittelyyn. Porttikahvien toimintaideana on, että vanhemmille tarjotaan kahvit iltapäivällä lasten haku-aikaan, jolloin heillä on mahdollisuus pysähtyä hetkeksi keskustelemaan henkilökunnan ja muiden vanhempien kanssa. Porttikahvit voidaan toteuttaa sisällä tai ulkona. Siihen osallistumisen kynnys on alhainen koska erillistä lähtemistä tai lasten hoidon järjestämistä ei tarvita.

8.4 Luovat viikot – tapahtuma

Luovat viikot eivät ole suoranaisesti vanhemmille suunnattuja toimintamuotoja, mutta niissä on piirteitä, jotka ovat liittyneet myös vanhempien osallistamiseen päiväkodin arkeen. Luovien viikkojen tulokset ovat olleet esillä kevätnäyttelyssä, jonne vanhemmat tulevat tutustumaan toimintavuoden aikaansaannoksiin.

Luovat viikot ovat kuuluneet Nuotin toimintaan joka kevät noin vuodesta 1990 alkaen. Aikataulut ja toteutustavat ovat vaihdelleet, mutta Luovat viikot ovat kestäneet yleensä 3-4 viikkoa huhtikuun tienoilla. Tänä aikana sekä lapset että aikuiset toimivat paja-aikoina yhteistyössä yli ryhmärajojen. Usein ollaan oltu toisten ryhmien aikuisten ohjauksessa ja monesti juuri sellaisten aikuisten, joiden ryhmiin lapset ovat olleet siirtymässä seuraavana syksynä. Lapsille on tarjolla kolme erilaista ilmaisuun liittyvää pajaa, luovan liikunnan, äänen-valon-varjon ja teatterin pajat. Toki joinakin vuosina on tehty omina ryhminäkin tiettyjä yhteisiä tai yhteiseen lopputulokseen tähtäviä projekteja.

8.5 Vanhempainillat

Perinteisemmän informatiivisen vanhempainillan sijaan Nuotissa pyritään mieluummin järjestämään vanhempainiltoja, joissa informatiivisen osuuden lisäksi on toiminnallinen osuus. Tämä toiminnallinen osio voi olla vuorovaikutusleikki, videokuvaa lasten arjesta päiväkodissa tai jotain käsillä tekemistä. Toteutettuja vuorovaikutusleikkejä ovat olleet muun muassa mielipidejana, jossa vanhemmat asettuvat jonoon kuvaten mielipiteensä esitetyistä teemoista, sekä Suomen tai maailman kartalle asettuminen kotipaikan mukaan. Käsillä tekeminen toiminnallisissa vanhempainilloissa on ollut mukana monenlaisissa muodoissa. Vanhemmat ovat tehneet lapsilleen keppihevosiä, istuinalustoja, istuinmerkkejä, valokuvakehyksiä, ommelleet roolivaatteita sekä painaneet jumppapaitoja. Joskus toiminnallisissa vanhempainilloissa on myös järjestetty info- tai toimintapisteitä, joissa vanhemmat ovat illan aikana kiertäneet.

Nuotissa kuten muissakin päiväkodeissa on tarpeen tiedottaa perheitä monista asioista etenkin perheen aloittaessa päiväkodin asiakkaana. Tällöin on tarpeen järjestää informatiivinen vanhempainilta, jossa vanhemmille kerrotaan käytännön asioista sekä vastataan vanhempien kysymyksiin. Nämä vanhempainillat järjestetään syksyisin. Näissäkin tilaisuuksissa pyritään vuorovaikutteisuuteen ja antamaan tilaa vanhempien äänelle. Informatiivisissa vanhempainilloissa on saatettu myös järjestää ohjattua keskustelua aneetuista teemoista porinapareissa tai pöytäkunnittain.

8.6 Erilaiset juhlatapahtumat

Nuotissa ei ole unohdettu perinteisiä juhla-aiheita. Isän- ja äitienpäiviä vietetään Nuotissakin, aivan kuten joulu- ja kevätjuhlia. Kevätjuhlat ovat olleet perinteisesti koko talon isot juhlat, jotka on pyritty viettämään pihalla. Juhlassa on saatettu leikkiä esimerkiksi perinteisiä pihaleikkejä. Joulujuhlia puolestaan on vietetty ryhmäkohtaisesti. Juhlat on saatettu järjestää joulupajana, jossa on ollut ohjelmana jouluaskartelua.

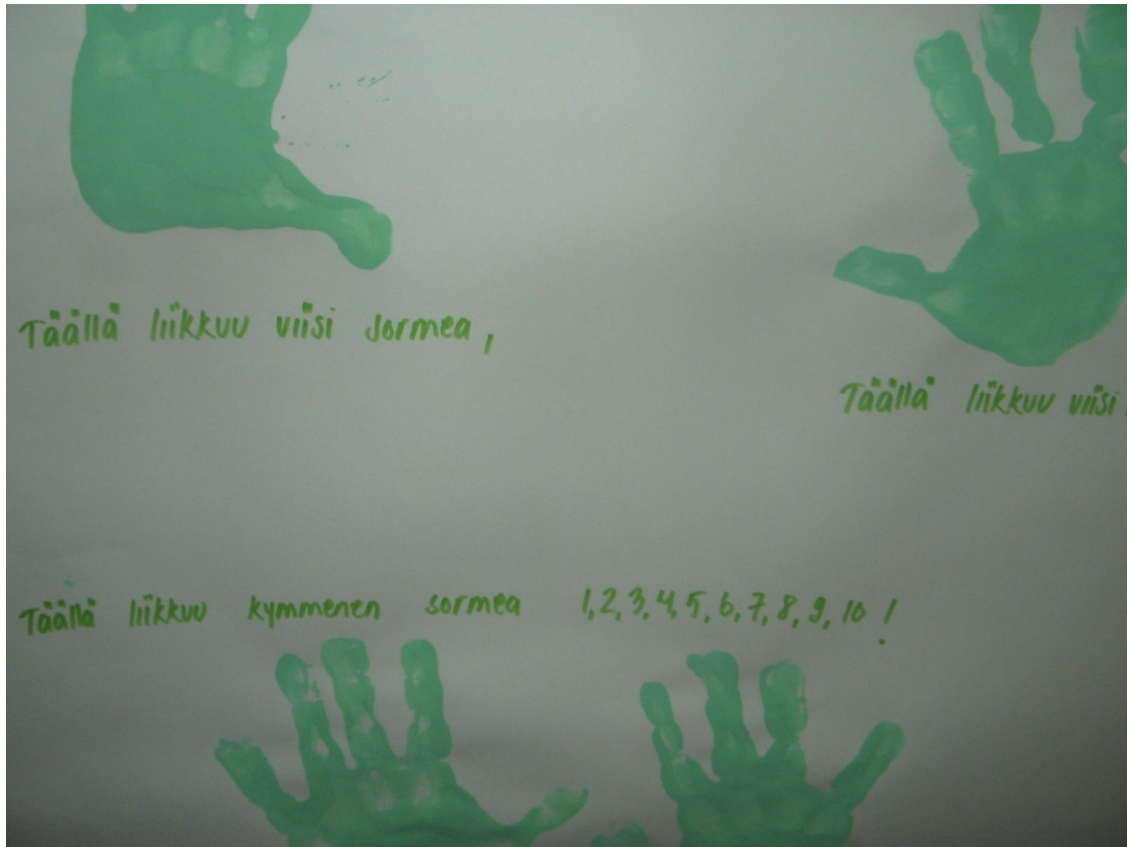
Äitien- ja isänpäiviä on juhlittu perinteiseen tyyliin kahvituksilla, mutta on myös järjestetty erilaisiakin tilaisuuksia. Isänpäivän kunniaksi on järjestetty isänpäivätyöpaja, jossa isät saivat lastensa kanssa kiertää toimintapisteestä toiseen nikkaroiden, kahvitellen ja maalailleen. Isänpäivää on myös vietetty ulkosalla suunnistustehtävän merkeissä.

8.7 Varhaiskasvatussuunnitelman sisällöllisiä orientaatioita avaavat tapahtumat

8.7.1 Matematiikkanäyttely

Syksyn 2004 ja kevään 2005 aikana päiväkoti Nuotissa työstettiin matematiikan osuutta päiväkodin omassa varhaiskasvatussuunnitelmassa. Työtä tehtiin ensin henkilökunnan keskuudessa selvittämällä jo käytettävät sisällöt ja menetelmät ikäryhmittäin. Sen pohjalta päiväkodin työryhmä laati koosteen ryhmässä jo tapahtuvasta matematiikan opetuksesta ja siitä, mitä Nuotissa pidetään tärkeänä ja ikätasoon sopivana matematiikan osuudessa vaikei kaikkea oltu vielä oltu vaikka tehtykään. Tämän jälkeen annettiin kyselylomake vanhemmille, jonka avulla selvitettiin, mitä vanhemmat laskivat kuuluvan matematiikkaan ja mitä se voi olla lasten maailmassa. Tämän jälkeen koottiin vanhempien ja henkilökunnan näkemyksistä yhteinen teksti varhaiskasvatussuunnitelmaan ja matematiikkahanke esiteltiin vanhemmille ja kutsuvieraille päiväkodin omassa matematiikkanäyttelyssä 12.5.2005. Näyttely kertoi matikkaan liittyvien lelujen, havain-

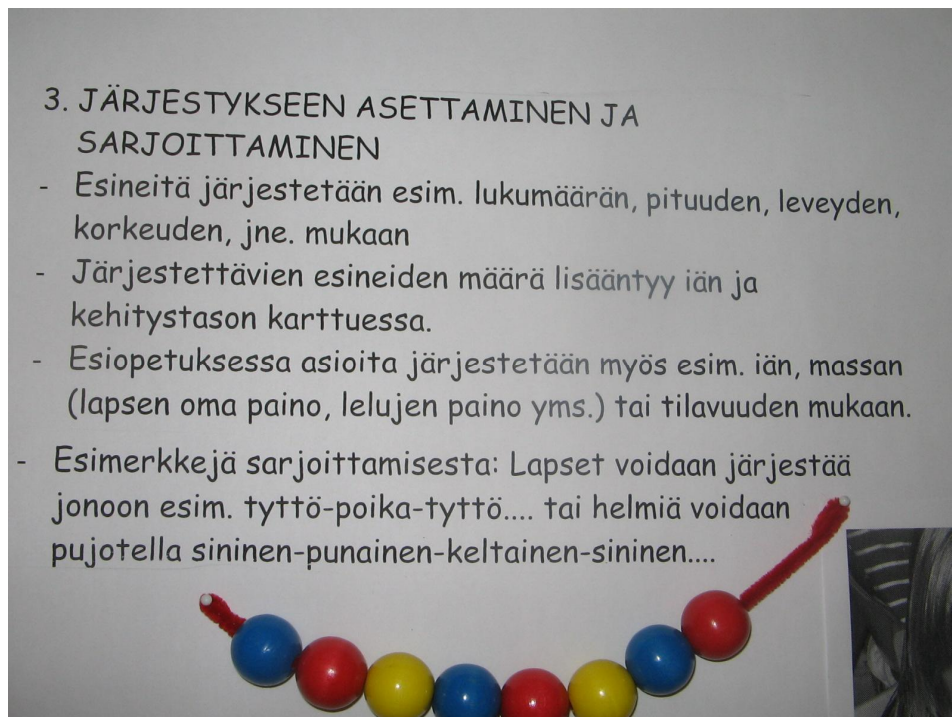
nollisen materiaalin ja lasten tekemien töiden välityksellä siitä, mitä matematiikka merkitsee varhaiskasvatuksessa.

KUVIO 1. Valokuva päiväkotia Nuotin matikkanäyttelystä. (Pk Nuotti 2005)

KUVIO 2. Valokuva päiväkotin Nuotin matikkanäyttelystä. (Pk Nuotti 2005)

KUVIO 3. Valokuva päiväkotin Nuotin matikkanäyttelystä. (Pk Nuotti 2005)

8.7.2 Luontonäyttely

Vuonna 2009 Nuotissa vietettiin luontovuotta. Päiväkodin henkilökunta toimitti koteihin kyselyn, jossa selvitettiin, miten luontoteema näkyy kodeissa. Kyselyssä vanhemmilta tiedusteltiin sitä, mitkä luontoon liittyvät asiat kiinnostavat lasta, ja mitä asioita vanhemmat itse pitävät tärkeinä ja haluavat opettaa lapselleen. Vanhemmille tehdyn kyselyn tuloksia hyödynnettiin sen kevään Luovien viikkojen aiheiksi. Näin saatiin vanhempien kautta lasten toiveet huomioitua toiminnan suunnittelussa. Näyttelyhenkinen kevätjuhla pidettiin toukokuussa. Siihen kuului ulkona pidetty tilaisuus, erilaiset teemaan liittyvät esitykset sekä niiden jälkeen pidetyt toimintaryhmät. Näin tarjoutui tilaisuus avata perheille varhaiskasvatussuunnitelman sisältöä luontoteeman osalta.

8.7.3 Äidinkieli

Äidinkielen osuutta varhaiskasvatussuunnitelmassa on esitelty vanhemmille laajalla aiheeseen liittyvällä näyttelyllä. Siellä oli esillä lasten töitä sekä toiminnasta kertovia kuvia, joiden avulla vanhemmille elävöitettiin äidinkielen näkymistä päiväkodin arjessa. Toimintaa avattiin näyttelyssä myös esittelemällä erilaisia oppimisvälineitä, joita Nuotissa on käytetty. Näitä ovat esimerkiksi muistipelit, käsinuket, lorut sekä suujumppaohjeet. Näyttelyssä oli esillä myös lasten saduttamalla tuottamia kertomuksia ja kuvia, sekä esikoululaisten viikkoraportteja.

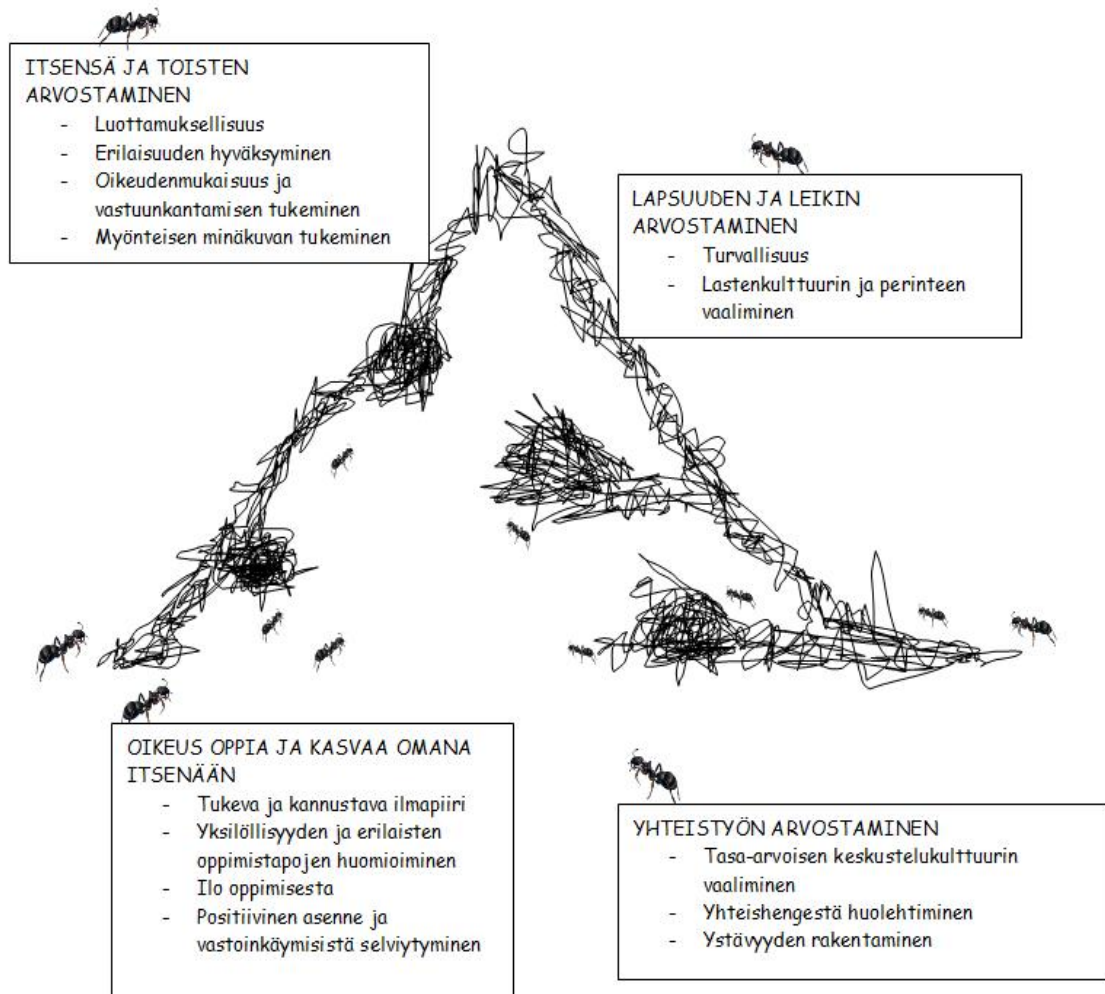
8.7.4 Liikunta

Nuotin tapahtumista vauhdikkaimpia olivat Vauhtivarvas-liikuntatapahtumat, joissa vanhemmat pääsivät lastensa kanssa yhdessä liikkumaan päiväkodin jumppasalissa henkilökunnan ohjauksessa. Tapahtumissa hengastyttiin, liikuttiin ja opittiin yhdessä. Tapahtumien tavoitteena oli nauttia yhdessäolosta, esitellä päiväkodin liikuntatiloja ja -varusteita sekä lisäksi esitellä liikunnan osuutta päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmassa. Otteita varhaiskasvatussuunnitelmasta oli kiinnitetty jumppasalin seinille julisteina. Tästä tapahtumasta myös kerättiin palautetta vanhemmilta ja lapsilta.

8.7.5 Arvot

Syksyn 2004 ja kevään 2005 aikana päiväkodissa työstettiin arvoja. Vanhempainilloissa, kasvatustilaisuuksissa ja porttikahveilla kerättiin vanhempien mielipiteitä arvokeskusteluun. Henkilökunta puolestaan työsti arvoja päiväkodin kehittämisisilloissa. Lopuksi

vanhemmille lähetettiin vielä kysely, jossa he saivat täydentää henkilökunnan tekemää raakavedosta. Pienistä paloista, muurahaiskeon lailla, korsi toisensa perään kasautui ”arvokeko”. Arvoista laadittiin myös visuaalinen kuva havainnollistamiseksi ja muistin tueksi. Keskeisimmiksi arvoiksi kiteytyi lopulta neljä aihealuetta: itsensä ja toisten arvostaminen, lapsuuden ja leikin arvostaminen, oikeus oppia ja kasvaa omana itsenään ja yhteistyön arvostaminen.

KUVIO 4. Päiväkoti Nuotin arvokeko, joka työstettiin kasvattajien ja vanhempien välisessä yhteistyössä. (Pk Nuotti 2005)

8.8 Muita toimintaideoita

Varsinaisten vanhempaintapahtumien lisäksi on Nuotissa toteutettu toisenlaisiakin ideoita vanhempien osallisuuden vahvistamiseksi, joista seuraavassa on muutamia esimerkkejä. Lasten kanssa tehtiin isänpäivälahjaksi mielikuvitushahmot nimeltään Myttyset. Hankkeeseen kuului Myttyksen teko, joka valmistuttuaan lähti lapsen mukana kotiin

Mytтыsohjeiden kera. Mytтыset toimivat tunteensiirtäjinä lasten ja vanhempien välillä. Näin välitettiin Mytтыsvoimaa lapselta vanhemmalle ja toisin päin mukana:

Tämä on Mytтыnen, Lempi-Peikon pienin toukatus. Se ei tarvitse vielä päivänvaloa, vain hyvän lämpimän ja turvaisan taskun johon pesiityä.

Mytтыset toimivat tunteen siirtäjinä (sensorisina adaptereina). Kun Mytтыnen tuntee silittelyä, alkaa emon, Lempi-Peikon ”herkkä helinä” kuulua Pillipiipareissa. Siitä arvaamme jonkun isän muistelevan meitä päivällä ja silittelevän Mytтыstään.

Toisaalta Mytтыseen on varattu paljon positiivista Pillipiiparienergiaa (hymyjä, haleja, hieman räkäisiä suukkoja). Jos työssä tulee eteen jokin hyvin visainen pulma, voi tämä voima auttaa ongelmanratkaisussa. Kevyt rutistus Mytтыsestä vireyttää luovaa ongelmanratkaisukykyä.

Mytтыsen hoito ei kuitenkaan ole tarkoitettu vaivaksi, vaan se pärjää useita kuukausia ilman minkäänlaista koskettelua. Ette voi epäonnistua!! Etsittehän sille lastenne kanssa hyvän taskun, katsotaan miten ”Mytтыsvoima” toimii! (Lempi-Peikon kirje 2006)

Nuotissa ei unohdettu äitejä, vaan he puolestaan saivat äitienpäivälahjoina villoista tehdyt Taikahännät. Taikahäntä auttaa harmeissa, pettymyksissä ja vastoinkäymisissä. Häntien mukana annettiin myös ohjeet:

Tämä on taikahäntä, olemme valmistaneet sen Lempipeikon ohjeiden mukaan taikavilloista!

Lempillä on oma taikahäntänsä se hälventää suruja ja parantaa pahoja oloja. Jos joskus tuntuu, että kaikki kaatuu päälle, on kiire ja kiukuttaa voit silitellä taikatupsua ja kiertää sen kolmasti vasemman etusormen ympäri. Silloin hetkeksi helpottaa ja on helpompi ajatella. Olemme laulaneet häntään lempeyttä ja silitelleet siihen sinisiä ajatuksia.

Joskus jos Mytтыsvauvat ja Tiitiäislapsset ovat oikein kiukkuisia, Lempi silittää niitä kainalosta taikahännällään ja kiukut kaikkoavat kauas pois. Häntää ei ole vielä testattu ihmislapsilla, mutta kannatta kokeilla. Peikkolapsilla se toimii uskomattoman tehokkaasti. (Taikahäntäohje 2007)

Nuotissa on toteutettu myös monikulttuurinen joulukalenteri, jossa jokaisesta luukusta löytyy esineitä eri kulttuureista. Perheet ovat toimittaneet esineet päiväkodille ja näin lapsille tehtiin joulukalenterin avulla tutuiksi asiakasperheiden erilaisia kulttuuritaustoja.

9 KÄSITYKSET OSALLISUUDESTA

9.1 Käytetyt tutkimusmenetelmät ja toteutus

Toisen kokonaisuuden tästä opinnäytetyöstä muodostavat osallisuutta koskeviin tutkimuskysymykset ja niihin vastauksien löytäminen. Vastauksia etsimme haastatteluaineistostamme.

Haastattelu kuuluu kvalitatiiviseen aineistonhankintamenetelmään, ja sille on tyypillistä kokonaisvaltaisuus ja juuri – kuten tässäkin työssä - ihmisten käyttäminen tiedonkeruun välineenä (Hirsjärvi 1997: 151-155). Haastattelu onkin laadullisen tutkimustavan keskeisimpiä työvälineitä. Haastattelu on aina vuorovaikutteinen, ennalta suunniteltu ja haastattelijan ohjaama tilanne. (Eskola-Suoranta 1998: 86-87). Aineistonkeruumenetelmänä se sopii sellaisiin tutkimustilanteisiin, joissa on kohteena vähän kartoitettu alue, josta halutaan syventää saatavia tietoja ja jonka tulokset halutaan sijoittaa laajempaan kokonaisuuteen (Hirsjärvi 1997: 194-194),

Haastattelumuotona päätimme käyttää teemahaastattelua. Sitä voidaan käyttää silloin, kun haastateltavat ovat kokeneet tietyn tilanteen, jota halutaan selvittää tarkemmin. Siinä kuvataan tutkittavien henkilöiden subjektiivisia kokemuksia tilanteista, joita haastattelija on jo ennalta analysoinut. Tämä analysointi on tapahtunut perehtymällä tutkittavaan ilmiöön, sen rakenteisiin ja kokonaisuuteen. Tältä pohjalta laaditaan etukäteen myös haastattelurunko. Tämä vastasi juuri tutkimusasetelmaamme päiväkotit Nuotissa. Keskeisenä asetelmassa olivat haastateltavien kokemukset, heidän määritelmänsä tapahtumista ja ne merkitykset, joita he antoivat asioille.

Teemahaastattelulle on tyypillistä puolistrukturoitu rakenne. Tällöin haastattelun aihepiirit ovat kaikille haastateltaville samat, vaikka itse haastattelut voivatkin edetä melko vapaamuotoisesti. (Hirsjärvi-Hurme 2002: 47-48). Käytännössä teemahaastattelu etenee joustavasti haastattelutilanteen mukaan. Vaikka käsiteltävät aiheet on määritelty etukäteen, siinä ei noudateta tiukkaa etenemisjärjestystä. Haastattelija tarkistaa haastattelun aikana, että kaikki etukäteen päätetyt teema-alueet tulevat käsitellyksi. (Eskola-Suoranta 1998: 86-88, Hirsjärvi ym. 1997:1 97-198). Haastattelurunkomme osoittautui hyväksi työvälineeksi ja tarkistuslistaksi, että kaikki aihepiirit oli käyty haastattelutilanteessa läpi. Saimme jokaisessa haastattelussa käytyä läpi samat aihepiirit, eivätkä keskustelumuotoiset haastattelut eksyneet pahasti ohi aiheiden.

Haastattelun aluksi kävimme läpi tosiasioita ja siitä etenimme mielipidekysymyksiin ja arvoihin. Avauskysymysten tulee olla riittävän yleisiä ja laajoja, jolloin ne käynnistävät keskustelun luontevasti. Kysymysten tulee innostaa haastateltavaa kertomaan ja saada hänet tuntemaan itsensä osaavaksi (Hirsjärvi-Hurme 2002: 107). Haastattelutilanteemme olivat keskustelunomaisia ja epämuodollisia. Haastateltavat tukivat luontevasti toisiinsa muistelutyössä ja kävivät yhteisiä muistoja läpi innostuneesti. Ajoittain haastateltavat syventyivät refleктоimaan ja pohdiskelemaan omaa työtään.

Teemahaastattelu voidaan toteuttaa yksilö-, ryhmä- tai parihaastatteluna. Ryhmä- ja parihaastattelulla tarkoitetaan tilannetta, jossa on paikalla useampi haastateltava ja mahdollisesti useampi haastattelijakin. Parihaastattelun vahvuutena on se, että haastattelutilanteessa haastateltavat saavat tukea ja rohkaisua toisiltaan ja myös muistavat yhdessä asioita paremmin kuin yksilöhaastattelussa. (Eskola-Suoranta 1998: 95-97, Hirsjärvi ym. 1997:199-201.) Nämä rohkaisemisen ja yhdessä muistamisen näkökulmat olivat tärkeitä tekijöitä menetelmää valitessamme. Päätimme käyttää parihaastattelua.

Pari- ja ryhmähaastattelussa haastattelijan pitää olla tietoinen menetelmän riskeistä, kuten sosiaalisen kontrollin merkityksestä. Onkin suositeltavaa, että haastateltavien pitää olla suhteellisen homogeeninen ryhmä. (Eskola-Suoranta 1998: 97-98). Ryhmähaastattelun onnistumista helpottaa se, että myös haastattelijoita on kaksi, jolloin toinen voi miettiä jo seuraavia kysymyksiä kun toinen keskittyy käsiteltävään aiheeseen (Hirsjärvi-Hurme 2001: 63).

Teemahaastattelussa voidaan kysyä täsmällisiä tai arvionvaraisia tosiasiatietoja, käyttäytymisen syitä, asenteita, arvoja ja mielipiteitä tai sosiaalisia suhteita. Haastattelijan tulee jo kysymyksiä laatiessaan miettiä, haluaako hän selvittää tosiasioita vai arvostusasioita. On tärkeää erottaa myös pääkysymykset ja niitä tarkentavat kysymykset, jotta haastattelun rakenne pysyy selkeänä ja oleellisissa asioissa. (Hirsjärvi-Hurme 2001: 105-106). Laadimme haastattelurungon pääkysymysten ja niitä tarkentavien kysymysten varaan. Lisäksi erotimme haastattelurungossa tosiasioita ja arvoja koskevat kysymykset. Kysymyksemme jakautuivat kolmeen eri teemaan: toiminnallisia vanhempientapahtumat, tapahtumien vaikutukset sekä työntekijöiden näkemykset osallisuudesta. Laadimme teemat opinnäytetyömme tutkimustehtävän ja asettamiemme tutkimuskysymyksiensä pohjalta.

Toteutimme Nuotin henkilökunnan haastattelut loka- ja marraskuussa 2010 kolmen viikon aikana. Haastattelimme Nuotissa työskenteleviä kasvattajia, ja näihin haastatteluihin osallistui yhteensä 6 kasvattajaa. Kaikki pyytämämme haastateltavat suostuivat haastatteluun vapaaehtoisesti ja mielellään. Nauhoitimme haastattelut säästyäksemme muistiinpanojen kirjoittamiselta. Yksi haastateltavamme antoi aikataulusyistä vastauksensa kirjallisessa muodossa, joten toteutimme siis kaksi parihaastattelua ja yhden yksittäisen haastattelun. Teemahaastattelu ja sen toteuttaminen pareittain osoittautui hyväksi aineiston keruumenetelmäksi meidän kohdalla.

9.2 Haastatteluaineiston työstäminen

Haastattelua seuraavat vaiheet ovat analyysi ja synteesi. Pääpiirteissään analyysivaiheessa on kyse siitä, että saatua aineistoa eritellään ja pilkotaan, luokitellaan ja yhdistellään erilaisia siitä esiin tulevia ilmiöitä. Tärkeää tässä prosessissa on aineiston lukeminen yleensä moneen kertaan, sen luokittelu ja yhteyksien löytäminen eri ilmiöiden välillä. Seuraavassa vaiheessa eli synteesissä löydettyjä luokkia yhdistellään ja niiden välille pyritään löytämään säännönmukaisuuksia tai samankaltaisuuksia. Näin tutkittavasta asiasta luodaan lopulta uudenlainen teoreettinen kokonaiskuva. Tavoitteena on se, että löydettyt ilmiöt pystytään ymmärtämään myös teoreettisesti, eikä vain esittämään empirisesti. Tärkeä tekijä on synteesivaiheen sen huolellinen toteuttaminen ja tulosten vieminen loppuun saakka, niin että synteesivaiheessa todella päästään teoreettiselle tasolle. (Hirsjärvi-Hurme 2001: 143-152).

Opinnäytetyömme haastattelut ja niiden työstämisvaiheet etenivät varsin johdonmukaisesti. Siihen kuuluivat erilaiset ennakkovalmistetut, varsinainen aineistonkeruuvaihe, aineiston analyysivaihe sekä tulosten koostaminen ja johtopäätösten tekovaihe, jotka seurasivat toisiaan.

Aineiston analyysissä käytimme menetelmänä aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Se sopii haastattelujen ja tekstin läpikäymiseen. Menetelmässä on kolme päävaihetta, jotka ovat aineiston pelkistäminen eli redusointi, ryhmittely eli klusterointi ja lopuksi teoreettisten käsitteiden muodostaminen eli abstrahointi. Ennen työn aloittamista aineiston käsittelijöiden tulee selvittää, mikä tai mitkä ovat ne sanat tai käsitteet, joita sieltä halutaan nostaa esiin. Meidän työssämme osallisuus ja sen määritelmät oli yksi tällainen käsite. (Tuomi-Sarajärvi 2002: 109).

Aineiston analyysissä eli redusoinnissa tutkittavasta aineistosta karsitaan epäolennainen pois ja keskitytään niihin asioihin, joita sieltä halutaan hakea. Tässä yksi menetelmä on tutkimustehtävään sopivien ilmauksien etsiminen litteroidusta aineistosta. Ilmaukset poimitaan esille esimerkiksi alleviivaamalla erivärisillä kynillä. Klusterointivaiheessa kootut ilmaukset käydään läpi tarkasti ja aineistosta etsitään samankaltaisuuksia tai käsitteitä. (Tuomi-Sarajärvi 2002: 108-111). Kolmannessa vaiheessa eli aineiston abstrahoinnissa muodostetaan teoreettisia käsitteitä ja johtopäätöksiä. Se toteutetaan luokittelemalla aineistoa niin abstraktiksi kuin mahdollista, eli käsitteitä luotaessa edetään portaalta toiselle. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä saadaan siis käsitteitä yhdistelemällä ja abstrahoimalla vastaus alkuperäiseen tutkimustehtävään. Näin työn aineisto liitetään teoreettisiin käsitteisiin. Tuloksia raportoitaessa on tärkeää kuvata luokittelujen pohjalla olevat käsitteet ja niiden sisällöt. (Tuomi-Sarajärvi 2002: 114-115).

Haastatteluista kertyi yhteensä noin kolme tuntia nauhoitettua materiaalia. Purimme koko aineiston litteroiden. Opinnäytemme tämän osion analyysivaiheen toteutimme jo aiemmin mainitulla sisällönanalyysin menetelmällä. Käytännössä tulostimme kaiken litteroidun haastattelumateriaalin paperille, jaoimme sen haastatteluteemojen (toiminnallisia vanhempientapahtumat, tapahtumien vaikutukset sekä työntekijöiden näkemykset osallisuudesta) mukaan kasoihin ja luimme aineistoa moneen kertaan yhdessä läpi. Merkitsimme alleviivaamalla tekstissä toistuvia avainsanoja, erilaisia tärkeitä teemoja, osuvia ilmauksia ja muita tärkeitä vaikuttaneita kohtia. Kävimme niitä yhä uudelleen yhdessä läpi ja kokosimme samaan aiheeseen kuuluvia avainsanoja ja ilmiöitä yhteen. Analyysivaiheen jälkeen kirjasimme tuloksia sekä tarkastelimme niitä työmme teoriakehystä vasten. Johtopäätösvaiheessa tarkastelimme löytämiämme tuloksia teoriataustaa vasten ja pyrimme löytämään perusteluita päätelmille.

Tutkijan eettinen motivaatio on keskeinen tekijä koko työprosessin ajan. Sen merkitys korostuu esimerkiksi silloin kun aineistossa löytyy kriittisiä kommentteja, nekin ovat tärkeitä tuoda esiin sellaisenaan. Aineisto voi olla siten myös ristiriidassa lähtöoletusten kanssa, ja myös tämä täytyy tuoda rehellisesti ilmi tuloksissa (Hirsjärvi ym. 2009: 26). Täyteen puolueettomuuteen pääseminen ei työssämme ole mahdollista, koska haastateltavamme ovat päiväkodin omia työntekijöitä. Olemme tiedostaneet tämän lähtiessämme selvittämään toteutettuja toimintoja henkilökunnan näkökulmasta. Vaikka aineistossamme on mukana myös vanhempien antamaa palautetta, sitä ei ole kerätty systemaattisesti eikä palautteen tuloksia siten voida yleistää laajemmin kaikkien vanhempien näkemyksiksi.

Työmme rajasimme käsittämään vain päiväkodin henkilökunnan kokemukset ja näkemykset osallisuudesta ja sen toteutumisesta, jotta tämä työ pysyisi opinnäytetyön mitoissa. Näkökulma ja työn tulokset ovat siten varsin rajattuja ja niitä voi käyttää rajoitusti, ideoita ja näkökulmia työelämään antaen. Tutkimuksen etiikkaan kuuluu, että aineistoa käytetään vain siinä laajuudessa kuin on totuudenmukaisista, sitä ei saa yleistää laajemmalle kuin kysymyksenasettelu ja aineisto antavat mahdollisuuden. (Hirsjärvi-Remes-Sajavaara 1996: 16, Hirsjärvi ym. 2009: 26). Tässä työssä on kyse ammattikorkeakoulutyön opinnäytetyöstä, joten tulee muistaa, ettei saamiamme tuloksia voi yleistää laajemmalle, vaan työmme on työelämälähtöinen selvitys ja sen tulokset kertovat yhden päiväkodin toiminnasta ja henkilökunnan näkemyksistä.

10 OSALLISUUTTA KOSKEVAT TULOKSET

10.1 Henkilökunnan näkemykset vanhempien osallisuudesta

Koostimme osallisuutta koskevista tuloksista neljä pääluokkaa, jotka kuvaavat kasvattajien näkemyksiä vanhempien osallisuudesta. Nämä luokat ovat luottamus, arvostus ja tasa-arvoisuus, vuorovaikutus ja viestintä sekä kuulluksi tulemisen kokemus.

Ensimmäisen pääluokka on luottamus. Haastateltavat kuvasivat usein vanhempien ja kasvattajien välillä vallitsevaa luottamusta. He kertoivat siihen kuuluvan muun muassa vanhempien turvallinen mieli, kun he jättävät lapsensa hoitoon. Luottamusta heijastaa vanhemman tunne siitä, että lapsi on hyvissä ja osaavissa käsissä. Luottamuksen merkitys korostuu erityisesti päivähoidon aloitusvaiheessa, mutta se on tärkeää läpi hoitosuhteen. Kasvattajien mukaan kasvatuskumppanuus ja aloituskeskustelun merkitys nousivat tässä esille tärkeänä työvälineenä. Vanhempien luottamus kohdistuu myös työntekijöiden ammattitaitoon, siihen että he osaavat hoitaa ja kasvattaa lasta.

Monet on kyllä hirveen luottavaisia meihin, et se ajatus et me ollaan ammattilaisia ja kyllä me osataan. --Kyllä me luotetaan teihin, että te hankaatte tämän. --Ainakin tänä päivänä tuntuu että ne luottaa meihin sataprosenttisesti, että me hoidetaan hommat. (Haastattelut Nuotissa 2010, Marja-Liisa)

Toinen pääluokka muodostuu arvostuksesta ja tasa-arvoisuudesta. Molemminpuolinen arvostus ja tasa-arvoisuus olivat haastateltavien mielestä tärkeitä, onnistuneen toiminnan ja vuorovaikutuksen taustalla vaikuttavia tekijöitä vanhempien osallisuudessa. Ne voidaan saavuttaa, mutta niiden eteen on tehtävä tietoisesti myös työtä. Kasvattajat kertovat myös olevansa ovat tavallisia ihmisiä ja ihmissuhteista on kysymys myös vuorovaikutuksessa vanhempien kanssa.

--Samalla tavalla siinä (päivähoitossa) luodaan ihmissuhdetta ja tutustumisen kautta voidaan tulla avoimiksi ja sitten voidaan ottaa puheeksi ne hyvät ja huonot puolet, kun on tietty tutuus ja reagoititapa. (Haastattelut Nuotissa 2010, Merja)

Vanhempien asiantuntijuus on haasteltavien mielestä merkittävää ja he pitävät arvokkaana vanhemman välittämää tietoa ja kokemusta lapsestaan. Tämän arvostuksen julkilausuminen mahdollistaa vanhemman kokemuksen oman lapsensa asiantuntijana ja osallisena lapsensa varhaiskasvatuksessa.

Mä olen aina sanonut, että tähän niitä lapsen ammattilaisia olette, et se on sun oma lapsi, että sä tiedät miten hän parhaiten leppy. (Haastattelut Nuotissa 2010, Marja-Liisa)

Tasa-arvoisuus osana osallisuutta on sitä, että kaikki perheet ovat oikeutettuja aikaan ja keskusteluun heidän tarpeittensa mukaan. Juuri heidän lapsensa on tärkeä ja yhteisen keskustelun arvoinen henkilö. Tämä tasa-arvoisuus koskee myös maahanmuuttajia ja eri kulttuuritaustaisia perheitä, samoin kun niitä perheitä, jotka ovat erityisissä vaikeuksissa elämäntilanteensa vuoksi. Heilläkin on oikeus vuorovaikutukseen, eikä esimerkiksi kielimuuri saa olla siinä esteenä. Samoin väsynyt ja vetäytyvä tai muuten vanhemmuuden jaksamisen vaikeuksissa oleva perhe on yhtä tärkeä kuin mikä muu perhe tahansa. "Jokainen lapsi on keskustelun arvoinen", tiivistä yksi haastateltava ajatuksensa viitatessaan kasvatustilanteiden tärkeyteen ja siihen, että niitä pitäisi olla kaksi kertaa vuodessa (Haastattelut Nuotissa 2010, Merja).

Kolmas pääluokka liittyi avoimeen vuorovaikutukseen ja viestintään. Keskeisinä tekijöinä siinä esiintyy avoimuus sekä rohkeus ottaa asioita puheeksi, sekä kyky viestiä ongelma- ja väärinkäsitystilanteissa. On tärkeää puhua sekä myönteisistä, että kielteisistä asioista. Tämä vuorovaikutus ei kuitenkaan synny itsestään, vaan se rakentuu jo syntyneen luottamuksen varaan. Vuorovaikutuksen laadun merkitys korostui haastatteluläsnä.

Viestinnän merkitys korostuu konfliktitilanteissa. Useamman kerran haastatteluissa nousi pinnalle, että väärinkäsitykset tulisi selvittää ja oikaista mahdollisimman nopeasti. Ongelmatilanteiden taitava käsittely pelastaa paljon ja voidaan välttyä turhilta ristiriidoilta ja epäluottamuksen syntymiseltä.

Et pienestä asiasta voi helposti tulla lumipallovyöry, jos sitä ei heti selvitetä, et se että uskaltaa, se on musta kaikkein tärkein, et uskaltaa sanoa omia toiveitaan ja tunteita. (Haastattelut Nuotissa 2010, Sirpa)

Yhteentörmäyksiä ei voida koskaan välttää, mutta aika usein huomaa, että kun niitä selvitetään että toinen on tarkoittanut toista ja toista ei sit ole ymmärretty. Ei ne välttämättä ole isoja asioita. (Haastattelut Nuotissa 2010, Tuija)

Vuorovaikutus hankalissa tilanteissa on parhaimmillaan sellaista, että asioita uskalletaan ottaa puheeksi ja väärinkäsitykset voidaan selvittää kysymällä. Esimerkiksi vanhempi

rohkenee tulla kysymään tarkemmin asiasta, joka on jäänyt mieltä kaivamaan ja hän myös saa siihen selvyuden. Hyvistäkin asioista puhutaan ja kokemuksia jaetaan.

Neljäntenä ilmiönä nousivat esille vanhempien toiveet päivähoidon sisällölle. Tämä kiteytimme pääluokaksi kuulluksi tulemisen kokemus, johon kuuluu tuntemus vaikuttamisen mahdollisuudesta. Se voi toteutua muun muassa vanhempainillassa, siinä kokevatko vanhemmat siellä tullessa aivan oikeasti kuulluiksi. Se näkyy myös siinä, että vanhempi uskaltaa tuoda esiin omia ajatuksiaan ja toiveitaan eri tilanteissa. Tähän kohtaan ryhmittelimme myös aineiston, jossa haastatellut mainitsivat vanhempien uskalluksen kyseenalaistaa päivähoitoon liittyviä asioita sekä sen, että he osaavat vaatia asioita. Vanhempien ideat ja toivomukset ovat tärkeä osa vanhempien vaikuttamismahdollisuuksia. Samoin kuin se, että heidän kanssaan löydetään kompromisseja niissä tilanteissa, joissa vanhempien tai kasvatushenkilöstön toivomusten toteuttaminen on vaikeaa. Pitkään työssä olleet haastateltava kertoivat nykyään vanhempien olevan rohkeampia ja uskaltavan kyseenalaistaa asioita enemmän kuin aikaisempina vuosina.

Välillä sanon vaan, että ihan mahdollisuuksien mukaan. Ei kaikkee voi toteuttaa tietenkään. Mutta tietty sellaisissa perusturvallisuuteen liittyvissä asioissa ilman muuta se vanhempien toive on ihan ykkönen ja se sit kyllä toteutetaan. (Haastattelut Nuotissa 2010, Sirpa)

Vanhemmalle tärkeä asia voi liittyä esimerkiksi lapsen vaatetukseen. Se, että lapsi on huolitellun näköinen, eivätkä vaatteet ole lapsen päällä miten sattuu, voi olla vanhemmalle hyvin tärkeä asia. Tämä voi tuntua kasvattajille ylimääräiseltä työltä kiireen keskellä, mutta vanhemman toivetta tulee kunnioittaa. Samoin vanhempien huoli kiusaamiseen liittyvissä kysymyksissä on tärkeää ottaa aina vakavasti ja selvittää, mitä vanhemmalla on mielessään asiaa kysyessään.

10.2 Osallistavien vanhempaintapahtumien vaikutuksia

Haastatteluaineistoamme analysoidessa löysimme kiinnostavia vastauksia siihen, miten osallistavien vanhempaintapahtumien vaikutukset ilmenevät kasvattajien näkökulmasta katsottuna. Tiivistimme ne viiteen erilaiseen luokkaan, jotka kuvaavat vanhempaintapahtumien vaikutuksia kasvattajien näkökulmasta.

Ensimmäisessä luokassa kuvataan vanhemman kokemusta lapsen arjesta. Osallistavat vanhempaintapahtumat antavat vanhemmille tilaisuuden kokea sitä, millaista lapsen arki päivähoitossa on, millaisissa tiloissa ja millä välineillä lapsi toimii sekä mitä päiväko-

din varhaiskasvatussuunnitelma käytännössä on. Parhaimmillaan vanhempi saa uusia oivalluksia lapsen arjesta. Tämä kokemus on sitä tärkeämpi mitä pienemmästä lapsesta on kysymys, koska lapsen kyky kertoa arjestaan päivähoitossa on kovin rajallinen.

Et joku semmoinen pieni silta lapsen arkipäivään. (Haastattelut Nuotissa 2010, Seija)

Vanhemmille tulee käsitys siitä lapsen päivän tapahtumista ja niistä tiloista. Ja niille tulee tieto siitä, että mitä ne siellä päivän aikana tekee. Vanhemmat pääsee pikkuisen kurkkaamaan joko yhteisten tilanteiden tai valokuvien tai videoiden kautta ja oivaltaa paremmin et mitä lapsi tarkoittaa. (Haastattelut Nuotissa 2010, Tuija)

Toinen luokka käsittelee haastatteluissa moneen kertaan esille tullutta aihetta, eli vanhempien verkostoitumista. Vanhempaintapahtumat mahdollistavat vanhempien vuorovaikutuksen ja verkostoitumisen muiden vanhempien kanssa. Tämä edistää ryhmähengen muodostumista. Perheet tutustuvat toisiinsa, mikä mahdollistaa vertaistuen saamisen ja perheiden välille syntyy jopa ystävyysuhteita. Osa päiväkodin asiakasperheistä asuu päiväkodin lähellä, mutta osa tulee kauempaakin. Etenkin kielikylypyryhmän asiakkaat tulevat laajemmalta alueelta. Tutustuminen ja verkostoituminen on tärkeää molemmissa tapauksissa.

Kolmanneksi luokaksi nimesimme toiminnallisten tapahtumien kasvattajille tarjoaman mahdollisuuden tutustua perheisiin. Tapahtumat tarjoavat heille luontevan tilaisuuden havainnoida perhettä sekä aistia perheen kasvatus- ja vuorovaikutusilmapiiriä. Näin kasvattajat saavat arvokasta kokemuksellista tietoa lapsesta ja hänen perheestään työnsä tueksi. Haastatteluissa korostettiin suunnittelun merkitystä vanhempaintapahtumien järjestämisessä. Kun tapahtumista tehdään "vanhempien oloisia", niissä on oikeasti mahdollisuus päästä tutustumaan perheisiin syvemmin. Eräs haastateltavamme kuvasi tilannetta seuraavasti:

Aina silloin kun näkee vanhempien ja lasten toimittamassa asioita yhdessä niin pystyy aistimaan sitä kodin kasvatusilmapiiriä. Monen vanhemman on aika vaikea missään vasu-keskustelussa kauheesti purkaa sitä semmoista, et mikä tää teidän kasvatusfilosofia on, et mitä arvoja te haluatte lapsellenne välittää, niin nää kysymykset aukee, kun ollaan pikkuisen pidemmänkin aikaa yhdessä. (Haastattelut Nuotissa 2010, Sirpa)

Haasteltavat ottivat esiin myös monikulttuuriset perheet, jonka listaamme tässä neljänneksi luokaksi. Haastateltavat kuvailivat monikulttuuristen perheiden osallistumista

vanhempain tapahtumiin ja korostivat tapahtumien toiminnallisuuden merkitystä. Monikulttuurisille perheille toiminnallisten tapahtumien kohdalla osallistumisen kynnys on merkittävästi on alempi kuin tavalliseen vanhempainiltaan tuleminen. Perinteinen keskustelu- tai luentotyypin vanhempainilta edellyttää osallistujalta riittävää suomen kielen taitoa. Toimintaan ja käsillä tekemiseen riittää vähempikin kielitaito. Pienemmissä ryhmissä toimiessa on myös tutustuminen helpompaa niin kantasuomalaiselle kuin maahanmuuttajallekin. Lisäksi iloa ja onnistumisen tunnetta tuottaa se, että toiminnassa tehdään jotain pientä konkreettista oman lapsen arkeen. Sama ilo ja innostus koskevat kaikkia vanhempia. Haastateltavat kertoivatkin moneen otteeseen tapahtumista, jotka olivat niin onnistuneita ja mukaansa tempaavia, että mietittiin miten ne saadaan loppumaan suunniteltuun aikaan.

10.3 Vanhempaintapahtumien osallisuutta lisäävä vaikutus

Haastateltavien kokemuksen mukaan toiminnalliset vanhempaintapahtumat aktivoivat perheitä monella tavalla. He kertoivat vanhempien lapsensa kohdistuvan kiinnostuksen kasvamisen lisäävän vanhempien kiinnostusta myös lapsensa varhaiskasvatukseen. Vanhemmat kokivat kiinnostavaksi muun muassa mahdollisuuden vaikuttaa varhaiskasvatussuunnitelmaa koskevaan työskentelyyn sekä saada tietoa siitä, mitä vasu käytännössä merkitsee.

Haastateltavien mielestä vanhempaintapahtumien myötä vanhempien kiinnostus lapsen arkeen siis kasvaa. Samoin vanhempien oma aktiivisuus ja osallistuminen tapahtumiin ja lisääntyvät. Mukaansa tempaavat tapahtumat myös houkuttelevat vanhempia osallistumaan muihin tapahtumiin jatkossa ja kiinnostus päiväkodin toimintaan kasvaa. Ennen kaikkea kiinnostus omasta lapsesta toimii perustana vanhempien osallisuudelle.

Vanhemmat tulee helpommin kysymään tai kertomaan lastensa tekemisistä, se lisää semmoista keskustelua. (Haastattelut Nuotissa 2010, Tuija)

Haastateltavien havaintojen mukaan vanhempaintapahtumien myötä vanhemmat tutustuvat työntekijöihin, minkä myötä luottamus työntekijöihin lisääntyy. Vanhempien ja kasvatushenkilöstön välille syntyvä luottamus antaa tunteen vaikuttamismahdollisuuksista. Osallistavissa vanhempaintapahtumissa vanhemmat ovat huomanneet omien toiveiden näkyväksi tulon. Näissä tapahtumissa myös ne hiljaisetkin vanhemmat avautu-

vat, sillä tekemisen lomassa on helpompi ehdottaa ideoita ja keskustella erilaisista asioista.

10.4 Arvot osallisuuden taustalla

Aineistostamme löytyi myös osallisuuden takana vaikuttavia arvoja. Näistä oleellisimman voisi tiivistää erään haastateltavan osuvaan toteamukseen:

Jokainen lapsi on keskustelun arvoinen. --Kun haluat lapselle hyvää, ehkä vielä parempaa, osaat ottaa vaarin tällaisesta mahdollisuudesta osallistua.
(Haastattelut Nuotissa, Merja)

Haastattelevat olivat kaikki samaa mieltä osallisuuden tarpeellisuudesta ja toiminnallisuuden merkityksestä sen edistäjänä. Toiminnalliset tapahtumat nähtiin osana tämän päivän ammattilaista varhaiskasvatustyötä, kun taas luennoivat ja "kurahousuista paukuttavat" tapahtumat menneisyytenä. Tällaisen tarpeellisen tiedon kertomiseksi oli haluttu luoda kevyempiä ratkaisuja, kuten henkilökohtainen tai kirjallinen viestintä tai tiedon tiivistäminen lyhyeksi paketiksi vanhempainillan osaksi.

Vanhempien rooli korostui haastatteluissa, heidät nähtiin kumppaneina, tiedon ja neuvosten välittäjinä ja lapsensa asiantuntijoina. Sitäkin ymmärrettiin, että kaikki eivät jaksaa osallistua päiväkodin toimintaan, vaan heille riittää se että lapsi on turvallisessa päivähoidossa.

11 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa käymme läpi ensin Nuotin tapahtumat ja arvoimme niiden tuloksia osallisuuden näkökulmaa sekä kasvatuskumppanuus-mallia vasten. Sen jälkeen tarkastelemme haastatteluosuudesta saatuja tuloksia ja teoriaosuudesta saatua taustatietoa vasten.

11.1 Nuotin osallistavat tapahtumat

Päiväkoti Nuotin toiminnalliset vanhempaintapahtumat luokittelimme luvussa 8 seitsemään eri ryhmään. Näistä merkittävin kokonaisuus oli päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman sisällön orientaatioita koskeva tapahtumaluokka, jonka alle sijoittuivat matematiikkaa, liikuntaa, äidinkieltä sekä luontoa koskevat erilaiset tapahtumat ja toiminnot. Lisäksi muita tapahtumaluokkia olivat retket koko perheelle, tapahtumat päiväkodilla, erilaiset juhlat, porttikahvit, Luovat viikot sekä toiminnalliset vanhempainillat.

Nuotissa järjestelyt päiväkodin omaa varhaiskasvatussuunnitelmaa koskevat tapahtumat ovat monipuolinen tapahtumaryhmä, josta löytyy useita Järven kuvaamia osallisuuden tasoja. Niissä selvästi on toteutunut viides osallisuuden taso eli konsultoiva osanotto, jossa varhaiskasvatuksen työntekijät vastaavat hankkeesta, mutta vanhempien tarpeita, kokemuksia ja kehittämissuhteita kysytään, ja heillä on mahdollisuus esittää kommentteja projektin kuluessa. Näin tapahtui Nuotissa muun muassa silloin kun varhaiskasvatussuunnitelmaa koskevassa työskentelyssä kysyttiin vanhempien mielipiteitä lomakkeilla sekä henkilökohtaisesti päiväkodilla eri tilanteissa. Näitä näkemyksiä sitten henkilökunta työsti eteenpäin varhaiskasvatuksen eri orientaatioalueiden toiminnoiksi sekä arvojen sisällöksi päiväkodin suunnitelmiansa lisäksi.

Nuotissa toteutetusta varhaiskasvatuksen osallistavasta työskentelystä voidaan löytää myös toiminnan tasoa kahdeksan, eli kasvatuskumppanuuden mukaista osallisuutta. Se näkyy määritelmän mukaan toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa, ja sen keinoina voivat olla muun muassa avoin dialogi, linjaavat strategiat ja varhaiskasvatussuunnitelman todentuminen. Vuorovaikutus vanhempien kanssa on mahdollisesti ollut avoimen dialogista ja vanhempien panos vaikuttanut myös strategiaan. Näin oli erityisesti arvojen työstämisprosessissa. Varhaiskasvatussuunnitelman todentuminen on käytännössä tapahtunut liikunnassa sekä tiedon että toiminnan tasolla, niin että vanhemmat ovat ymmärtäneet mitä varhaiskasvatussuunnitelman liikuntaosuus merkitsee. Samoin matematiikassa, luonnontiedossa ja äidinkielessä varhaiskasvatussuunnitelman merkitystä on avattu ja havainnollistettu vanhemmille näyttelyiden ja tapahtumien avulla.

Lisäksi ainakin luonto- ja matematiikkateemasta kasvattajat ovat myös tiedustelleet perheillä niiden näkemyksiä aiheista ja ottaneet niitä sitten käyttöön päiväkodissa. Samoin perheiden arvoja on kartoitettu vasun arvojen perustaksi. Tämäntapainen toiminta voidaan selkeästi luokitella vasun todentumiseksi päivähoidossa, niin että vanhemmat ovat olleet siinä osallisina.

Päiväkodin tapahtumista myös vuosittaiset Luovat viikot –tapahtumat ovat saaneet toisinaan edellisen tasoisia ulottuvuuksia, koska tapahtumaa on usein käytetty varhaiskasvatussuunnitelman avaamiseen perheille, esimerkiksi luonto- ja kierrätysteeman osalta.

Porttikahvit on toimintamalli, johon voi yhdistyä useita erilaisia osallisuuden tasoja, käytännössä varmasti hyvin vaihdellen tilanteen mukaan. Porttikahveilla vanhemmat tulevat ja menevät eritahtisesti, joten myös tilanne elää koko ajan. Porttikahveja on mainittu toteutetun useammalla tavalla, tiedottavia (päiväkodin toiminnan esittely), vertaisryhmään (keskustelut muiden vanhempien kanssa) ja osallisuuteen (vanhempien mielipiteiden kartoittaminen) liittyviä toimintoja. Näin porttikahvitoimintaan on kuulunut Nuotissa sekä konsultoivaa osanottoa (taso viisi), että ehkä pienessä määrin myös aloitteen tekevää osanottoa (taso seitsemän), jos se saa vertaisryhmän ulottuvuuksia. Siihen kytkeytyy myös kasvatuskumppanuuden mukaista osallisuutta, joka näkyy toiminnan suunnittelussa, eli se toteutuu silloin kun porttikahveilla kartoitetaan vanhempien mielipiteitä jostain asiasta.

Nuotissa järjestetään myös aivan perinteisiä päiväkodin tapahtumia, joihin kuuluvat erilaiset juhlat, retket sekä perheiden tapahtumat päiväkodilla. Näiden toiminnan tasoa on vaikea määritellä osallisuuden asteikolla tuntematta tarkemmin toiminnan sisältöä. Voidaan kuitenkin olettaa vanhempien osallistuneen retkille ja juhliin vapaaehtoisesti, päättäen itse osallistumisestaan, joten näissäkin tapahtumissa toteutuu vähintään osallisuuden taso neljä.

Toiminnalliset vanhempainillat ovat osallisuuden kannalta moniulotteisia tapahtumia. Niiden sisältö ja toteutustapa ratkaisee, mihin osallisuuden luokkaan tapahtuma voidaan sijoittaa. Haastateltavien kertoman mukaan toiminnalliset vanhempainillat ovat selvästi saaneet osallistavia piirteitä, koska he kuvasivat usein vanhempien innostusta, iloa sekä suurta osallistumisaktiivisuutta näissä tapahtumissa. Erityisesti erilaisilla käsillä tekemisen tapahtumissa on hyvin innostunut ilmapiiri (muun muassa tällaisina mainittiin isälapsi työpaja, lumikotien rakentaminen, keppihevosten ja istuma-alustojen tekeminen,

pienoismallin tekeminen lapsen omasta huoneesta). Osallisuudesta kertoi sekkin, että vanhempien aktiivisuus oli huomattavan runsasta ja vanhemmat tulivat usein uudelleenkin. Henkilökunta oli myös ottanut tämän haasteena ja haastateltavat miettivät sitä, miten saadaan mukaan nekin vanhemmat joiden lapsi jo ollut monta vuotta päivähoidossa ja joita uutuuden viehätys ja uteliaisuus ei enää tuo paikalle.

Toiminnalliset vanhempainillat täyttävät aina osallistumisen tason neljä, joka viittaa toimintaan, josta on ilmoitettu osanotto ja johon vanhempia kutsutaan mukaan, mutta tietystä syystä ja tietyin ehdoin. Järven mukaan tällä tasolla määritelmän mukaan "kun vanhemmat ovat ymmärtäneet osallistumisensa syyn, he päättävät itse haluavatko olla mukana vai eivät". Tämä korostaa osallistumisen vapaaehtoisuutta, mitä myös haastateltavat pohtivat: kaikilla ei ole voimia ja innostusta osallistua mihinkään ylimääräiseen lapsen päivähoidon lisäksi, ja sekkin on hyväksyttävä valinta perheeltä. Todennäköisesti toiminnalliset vanhempainillat saavat onnistuessaan ulottuvuuksia osallisuuden tasolta seitsemän, eli aloitteen tekevästä osanontosta, jossa vanhemmat suunnittelevat ja organisoivat omaa osallistumistaan varhaiskasvatuspalveluissa, esimerkiksi vertaisryhmissä. Vertaisryhmätoiminta nousikin esiin haastatteluaineistossa, ja sitä pidettiin erittäin toivottavana. Vertaiskeskusteluja pyrittiin tukemaan vanhempainilloissa järjestämällä siihen sopivat puitteet.

Samoin kahdeksas osallisuuden taso eli kasvatuskumppanuuden mukainen osallisuus voi parhaimmillaan toteutua toiminnallisissa vanhempainilloissa. Tämä taso näkyy toiminnan suunnittelussa, arvioinnissa sekä vanhempien vertaistoiminnan vahvistamisessa, ja on osittain samansisältöinen kuin seitsemäs taso. Keinoina kahdeksannella tasolla ovat esimerkiksi avoin dialogi, linjaavat strategiat ja varhaiskasvatussuunnitelman todentuminen.

Nuotin toiminnasta löytyy myös kasvatuskumppanuuden mukaista osallisuutta tasolla kahdeksan, joka näkyy esimerkiksi avoimena dialogina kasvattajien ja vanhempien kesken. Tämä teema nousikin haastatteluissa esiin useampaan kertaan haastateltavien kertoessa välttävänsä perinteisiä informatiivisia vanhempainiltoja, jossa henkilökunta vain ohjeistaa vanhempia käytännön asioissa. Sen sijaan mietittiin erilaisia keinoja keskustelun ja vuorovaikutuksen lisäämiseksi mikä kuvastaa pyrkimystä dialogisuuteen. Yksi haastateltava kertoi hyvänä nyrkkisääntönä, että onnistuneessa vanhempainillassa vanhemmat ovat äänessä vähintään viisikymmentä prosenttia ajasta.

11.2 Henkilökunnan näkemyksiä vanhempien osallisuudesta

Vanhempien osallisuus lastensa päivähoidossa rakentuu erinäisistä tekijöistä. Toimme aiemmin esiin tutkija Anna-Maija Puroilan väitöskirjassaan esittämän pohdinnan siitä, että vanhempien osallisuutta päivähoidon ei takaa mikään yksittäinen tekijä, ei vuorovaikutuksen määrä, laatu eivätkä päivähoidon resurssit. Puroilan mukaan kysymys on viimekädessä toiminnan sisäisestä laadusta ja sen toteutumisesta. Tämän laadun toteutuessa vanhempien näkemykset ja toiveet voivat käytännössä mennä eteenpäin ja toteutua hoidossa. (Puroila 2002: 181-182).

Puroilan näkökulma on hyvin kiinnostava opinnäytetyömme kannalta. Haastateltavat pohtivat useita osallisuuteen liittyviä teemoja, jotka luokittelimme aiemmin neljään ryhmään. Niitä olivat luottamus, arvostus ja tasavertaisuus, avoin vuorovaikutus ja viestintä sekä vanhempien kuulluksi tulemisen kokemus. Nämä teemat kuvaavat mielestämme päivähoidon laatua ja arvoja. Edellä mainittuja tekijöitä on vaikea mitata, mutta ne ovat välttämättömiä laadukkaan työn saavuttamiseksi. Ilman niitä ei vanhempien osallisuus voi toteutua.

Haastatteluissa kiteytyneet teemat ovat lähellä onnistuneen kumppanuuden taustatekijöitä, joita kuvasimme luvussa 5 Hilton Davisin pohjalta. Davis listaa kumppanuuden edellytyksinä kunnioituksen, arvostuksen, onnistuneen kommunikaation sekä läheisen yhteistyön. Aineistossamme esiintyvät osallisuutta liittyvät tekijät luottamus, arvostus ja tasa-arvoisuus, avoin vuorovaikutus ja viestintä sekä kuulluksi tulemisen kokemus lähestyvät samoja asioita hieman eri käsittein ilmaisuina. Käsitteiden läheisyys kertoo, että haastatteluista kiteytyneet teemat ovat oikeaan osuneita ja kasvatuskumppanuuden ydinkäsitteitä.

11.3 Henkilökunnan näkemyksiä vanhempaintapahtumien vaikutuksista

Yksi kasvatuskumppanuuden tavoitteista on tarjota vanhemmille mahdollisuus kasvatuskeskusteluihin muiden vanhempien ja koko henkilöstön kanssa. Toiminnallisten vanhempainiltojen voidaan katsoa toteuttavan tätä tavoitetta ja edistävän vanhempien keskinäistä yhteistyötä. (Stakes 2005: 31).

12 POHDINTA

Tässä opinnäytetyössä kartoitimme päiväkotiki Nuotissa järjestettyjä vanhempaintapahtumia sekä päiväkodin henkilökunnan näkemyksiä vanhempien osallisuudesta varhaiskasvatuksessa. Lisäksi tarkastelimme sitä, miten toiminnalliset tapahtumat tukevat vanhempien osallisuutta varhaiskasvatuksessa kasvattajien näkökulmasta. Saimme koostettua ja luokiteltua päiväkotiki Nuotissa toteutettuja tapahtumia hyvin. Lisäksi onnistuimme kiteyttämään henkilökunnan näkemyksiä osallisuudesta kiitettävästi. Keskeisiksi osallisuuteen liittyviksi käsitteiksi kiteytyvät luottamus, arvostus ja tasa-arvoisuus, vuorovaikutus ja viestintä sekä kuulluksi tulemisen kokemus. Osallisuuden käsittelyn myötä myös osallistavien vanhempaintapahtumien vaikutukset selkiytyivät. Niitä olivat kasvattajien ja vanhempien välinen tutustuminen, verkostoituminen muiden vanhempien kanssa, vanhemman kokemus lapsen arjesta, avoimemman vuorovaikutussuhteen kehittyminen ja viestinnän lisääntyminen.

Nuotissa järjestetyt toiminnalliset tapahtumat ovat kiinnostavia ja nykyaikaisia, ja niihin on selvästi panostettu resursseja. Niistä ei kuitenkaan tuntunut löytyvän opinnäytetyösämme varsinaista avainta vanhempien osallisuuteen. Voimmekin todeta, että hyvin järjestetyt toiminnalliset vanhempaintapahtumat mahdollistavat vanhempien osallisuuden, mutta ne eivät automaattisesti sitä luo. Onnistumisen ydin on muualla. Se löytyy henkilökunnan arvoista, asenteista, työotteesta ja työpaikan työilmapiiristä. Erilaiset käytännön toiminnot, kuten toiminnalliset vanhempaintapahtumat, ovat tärkeitä, mutta niiden taustalle tarvitaan myös oikeanlaista, osallisuutta edistävää asennetta. Kun nämä taustatekijät yhdistetään luovuuteen ja osaamiseen, syntyy toiminnallisuutta ja vanhempien osallisuutta. Tällaista toimintaa tuntuu seuraavan innostus ja halu kehittää työtä eteenpäin. Tästä on kyse Nuotinkin onnistuneista osallistavissa vanhempaintapahtumisissa. Tämä on tulevaisuudessa entistä tärkeämpi ilmiö, sillä vanhempien päivähoitoon kohdistuvan kiinnostuksen kasvaessa, on kasvattajien myös voitava vastata tähän haasteeseen.

Haastatteluissa nousivat esille myös eettisyys ja tasavertaisuus: jokainen lapsi on keskustelun arvoinen vanhempien ja kasvattajien välisessä vuorovaikutuksessa. Yhtä arvokas on kantasuomalainen kuin maahanmuuttajataustainen lapsi. Samoin jokainen perhe on yhtä tärkeä, niin tavallinen hyvinvoiva perhe kuin myös perhe, joka on vaikeuksissa tai syrjäytynyt. Erilaiset ihmiset ja tilanteet vaativat rohkeutta henkilökunnalta, tasa-arvoista asennetta, erilaisuuden hyväksymistä ja suvaitsevaisuutta. Kaikissa haastatte-

luissa oli haastateltavien lähtökohtana se, miten kukin voisi tehdä omaa työtään paremmin, miten perheitä voidaan palvella paremmin, miten lapsi voisi päivähoidossa mahdollisimman hyvin ja kokisi olonsa turvalliseksi.

Eettisiä kannanottoja emme olleet erikseen lähteneet kysymään haastatteluissa, vaan ne nousivat työntekijöistä itsestään. Tämä puhuu sen puolesta, että viime kädessä osallisuudessa on kysymys asenteista, jotka sitten heijastuvat arjen työssä. Olimme alun perin lähteneet ennemminkin etsimään menetelmiä ja näkemyksiä, joilla vanhempien osallisuus toteutuu – ja löysimme niitä, kuten opinnäytetyömme toimintaa kuvailevasta osuudesta ilmenee – mutta niiden taustalla olevat asenteet ja eettisyys korostuivat enemmän kuin olimme osanneet ajatella. Koemme, että löysimme vastauksia niihin asioihin, joita tutkimuskysymyksillämme haimme, mutta löysimme tietoa osallisuuden ja onnistuneen kasvatuskumppanuuden taustalla olevista asenteista ja arvoista enemmän kuin olimme osanneet odottaa.

Tämän työn tekemisen kautta myös omat käsityksemme vanhempien osallisuudesta päivähoidossa syvenivät ja monipuolistuivat. Osallisuus ilmiönä muuttui konkreettisiksi ja meille syntyi käytännön ymmärrys siitä, mistä osallisuus rakentuu ja miten sitä voidaan vahvistaa. Samoin toiminnallisuuden tärkeys vanhempaintapahtumissa tuli meille selvemmäksi ja tämä tulee varmasti vaikuttamaan omaan ammatilliseen identiteettiin työssämme sosionomeina varhaiskasvatuksessa. Vakuutuimme opinnäytetyömme aikana siitä, että toiminnallisuus on osa nykyaikaista varhaiskasvatusta ja sen kautta voidaan tavoittaa erilaiset perheet paljon paremmin kuin perinteisillä vanhempaintapahtumilla. Toisaalta ymmärsimme, että toiminnallisuus ei ole mikään itsetarkoitus, vaan se on yksi keino rakentaa kasvatuskumppanuutta, vuorovaikutusta ja luottamusta sekä aktivoida ja innostaa vanhempia. Kaiken toiminnan taustalla pitää muistaa päivähoidon ydin: lapsen paras varhaiskasvatuksessa.

Aktiivinen yhteistyömme, keskustelu ja yhteinen pohdinta toimivat kantavana voimana koko opinnäytetyöprosessin ajan. Koimme yhdessä yllättäviäkin oivalluksia ja uskomme yhdessä työskentelyn mahdollistaneen syvempiä oppimisen kokemuksia, kuin yksilötyöskentely olisi mahdollistanut. Mitään suuria vaikeuksia ei tullut vastaan missään vaiheessa. Eniten hankaluutta aiheutti työmme kahtalainen tehtävä, tapahtumia kuvailevan osuuden sekä haastattelujen ja osallisuutta koskevien teemojen yhdistäminen samaan työhön ja raportin selkeän rakenteen muodostaminen. Opinnäytetyöprosessin par-

haat hetket koimme haastattelutilanteissa sekä niiden jälkeisissä yhteisissä pohdinnossamme.

Koemme valitsemiemme tutkimusmenetelmien toimineen käytännössä hyvin. Kenties olisimme voineet pyrkiä saamaan yksityisohtaisempia kuvauksia Nuotin vanhempaintapahtumista. Tämän olisi voinut toteuttaa esimerkiksi tarjoamalla haastateltaville mahdollisuus lukea tapahtumakoosteen raakavedos ja toteuttamalla toinen haastattelukierros tietojen täydentämistä varten tai pyytämällä täydentäviä tietoja kirjallisesti.

Yhteistyö VKK Metron kanssa antoi meille laajemman näkökulman työhömmme. Saimme yhteistyöstä taustatukea, tietoa sekä mahdollisuuden osallistua myös VKK-Metron järjestämään päivähoitohenkilökunnan koulutustilaisuuteen. Näin jälkeinpäin tarkasteluna olisimme voineet olla tiiviimmin yhteistyössä kehittämissyksikön kanssa ja saada siitä vielä enemmän taustatukea ja kontakteja, jos aikataulumme olisi antanut myöten. Katsomme yhteistyön VKK-Metron kanssa lisänneen uskottavuuttamme lähestyessämme yhteistyöpäiväkotiä ja helpottaneen opinnäytteen aiheen rajaamista. Toivottavasti saamme kanavoitua opinäytetyömme VKK-Metron kautta työelämän käyttöön. Päiväkoti Nuotti on kiinnostunut saamaan käyttöönsä kokoamme tiedon ja hyödyntämään sitä päiväkodin sisäisessä kehittämistyössä.

Hyvä ja erittäin kiinnostava jatkoselvityksen aihe olisi päiväkotia Nuotin asiakasperheiden vanhempien kokemuksien ja näkemysten selvittäminen liittyen osallistaviin vanhempaintapahtumiin sekä vanhempien osallisuuteen varhaiskasvatuksessa. Tutkimuksen voisi toteuttaa samantapaisella teemahaastattelumenetelmällä. Tällöin olisi mahdollista tarkastella vanhempien ja ammattikasvattajien näkemysten yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Tällainen tutkimus voisi selvittää ovatko Nuotin toiminnalliset vanhempaintapahtumat todella niin osallistavia, kuin kasvatushenkilöstö uskoo.

13 LÄHDEKIRJALLISUUS

- Davis, Hilton 2003: Miten tukea sairaan tai vammaisen lapsen vanhempia? Helsinki: Suomen sairaanhoitajaliitto ry.
- Eskola, Jari - Suoranta, Juha 2001: Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus.
- Gretschel, Anu 2002a: Kunta nuorten osallisuusympäristönä. Väitöskirja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Gretschel, Anu 2002: Kunnallisen nuorten osallisuusympäristön perustaminen. Teoksessa Gretschel, Anu (toim.): Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina. Helsinki: Suomen kuntaliitto.
- Haastattelut päiväkotit Nuotissa Helsingissä. 21.10.2011, 28.10.2010, 2.11.2011.
- Heikka Johanna, Hujala Eeva, Turja Leena: Arvioinnista opiksi. Havainnointi, arviointi ja suunnittelu varhaispedagogiikassa. Vantaa: Printel.
- Heikkinen, Antero 1974: Historiantutkimuksen päämäärä ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus.
- Heinonen Kaija 2010. Päiväkoti Nuotti. Haastattelu 9.5.2010.
- Helsingin kaupungin arvot. http://www.hel.fi/hki/rekry/fi/Helsinki+ty_nantajana/Arvot. Verkkodokumentti. Luettu 23.10 2010
- Hirsjärvi, Sirkka – Hurme Helena 2001: Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Yliopistopaino. Helsinki.
- Hirsjärvi, Sirkka - Remes, Pirkko - Sajavaara, Paula 2002: Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Järvi Seija 2006: Varhaiskasvatus osallisuuden näkökulmasta. Artikkelijulkaisu: Vanhemmat osallisina – käsitteistöä ja menetelmän kehittelyä. Pohjois-

Suomen sosiaalialan osaamiskeskus.
<http://www.sosiaalikallega.fi/julkaisut/tyopaperit-ja-muut-julkaisut/Vanhemmatosallisina.pdf>. verkkodokumentti Luettu 9.12.2010

Kaskela Marja – Kronqvist Eeva-Liisa 2007: 22-24): Niin ainutlaatuinen. Näkökulmia lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Stakes 2007.

Kaskela, Marja - Kronqvist, Eeva-Liisa 2007: Niin ainutlaatuinen. Näkökulmia lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

Kuntalaki 17.3.1995/365

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000/812

Laki lasten päivähoitosta 19.1.1973/36

Lempi-Peikon kirje. Muistio 6.11.2006. Päiväkoti Nuotti.

Lyyra, Virpi 2004: Vanhemmuutta vahvistavia keskusteluja päivähoitossa - perheterapeutteja näkökulmia kasvatuskumppanuuteen. Teoksessa Keskinen, Soili – Virjonen, Heli (toim.): Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Tammi.

Mäkitalo, Anna-Riitta – Ojala, Mikko – Venninen, Tuulikki – Vilpas, Birgitta 2009: Löytöretkellä omaan työhön. Kehittämistä ja tutkimista päiväkodin arjessa. Helsinki: Socca.

Niiranen, Vuokko 1998: Kuntalaisen asiakkuus ja osallisuus järjestöissä-kooptatiota, säästöjä, osallisuutta-vai jotain muuta? Kunnallistieteen aikakauskirja 4.

Nikkilä, Juha 2002: Nuorisovaltuustot yhteiskunnallisina osallistumismuotoina - pikkupoliitikkoja vai vapaita vaikuttajia? Teoksessa Gretschel, Anu (toim.): Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina. Helsinki: Suomen kuntaliitto.

Puroila, Anna-Maija 2002: Kohtaamisia päiväkotiarjessa - kehysanalyyttinen näkökulma varhaiskasvatustyöhön. Väitöskirja. kasvatustieteiden tiedekunta. Oulun yliopisto.

Päiväkoti Nuotti. Verkkodokumentti. Helsingin kaupungin sosiaalivirasto. http://www.hel.fi/wps/portal/Sosiaalivirasto/Artikkeli?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/sosv/fi/P_iv_hoito/P_iv_kodit/P_iv_koti+Nuotti. Luettu 16.6.2010.

Päiväkoti Nuotin varhaiskasvatussuunnitelma. Helsingin kaupungin sosiaalivirasto. Lasten päivähoidon vastuualue. 12.04.2007. <http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/66e927804a176262ba08fa3d8d1d4668/Pk+Nuotin+vasu2007.pdf?MOD=AJPERES>. Verkkodokumentti. Luettu 16.6.2010.

Räsänen Pekka – Anttila Anu-Hanna – Melin Harri (toim.) 2005: Tutkimus menetelmien pyörteissä. Sosiaalitutkimuksen lähtökohdat ja valinnat. PS-Kustannus Juva.

Salmikangas, Anna-Katriina 2002: Osallisuutta yhdistysten kautta. Teoksessa Gretschel, Anu (toim.): Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina. Helsinki: Suomen kuntaliitto.

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731

Taikahäntäohje. Muistio 8.5.2007. Päiväkoti Nuotti.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2009: Kasvun kumppanit -verkkopalvelu. Kasvatuskumppanuus -menetelmä rakentaa dialogista kasvatuskulttuuria. Verkkodokumentti. http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/menetelmat/kasvatuskumppanuus Luettu 9.12.2010.

Tiilikka, Aila. 2004: Ajatuksia kasvatuskumppanuudesta varhaiskasvatustyössä. Stake-sin julkaisu Varttuassa 23.6.2004. www.stakes.fi/varttua

Tiilikka, Aila 2005, Äitien kasvatuskäsityksiä ja arviointeja hyvästä päiväkotikasvatuksesta, väitöskirja, kasvatustieteiden tiedekunta, Oulun yliopisto,

Tuomi Jouni – Sarajärvi Anneli 2009: Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005: Oppaita 56. Helsinki: Stakes.

Vesikansa, Sari 2002: Demokratia kouluissa ja nuorisotyössä. Teoksessa Gretschel, Anu (toim.): Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina. Helsinki: Suomen kuntaliitto.

VKK Metro. Verkkodokumentti. <http://www.socca.fi/vkk-metro/yhteystiedot.html>. Luettu 10.5.2010.

LIITE 1

HAASTATTELURUNKO**Parihaastattelu eli kaksi työntekijään yhtä aikaa + haastattelijat Anna ja Krista.**

- Haastateltavina kolme työparia.
- Toteutus päiväkotitiloissa loka-marraskuussa 2010.
- Haastattelun kesto 45 min.- tunti
- Haastattelu nauhoitetaan ja nauha puretaan niiltä osin kuin materiaalia käytetään opinnäytetyössä.
- Haastattelu on vapaaehtoinen, luottamuksellinen ja aineisto hävitetään käytön jälkeen. Kaikki käyttö nimettömänä ja niin ettei haastateltavia voi tunnistaa. Päiväkodin nimi saa näkyä lopullisessa työssä.

TEEMAT

Haastatteluteemamme muodostuvat opinnäytetyömme tutkimustehtävästä, sekä tutkimuskysymyksistä. Teemat ovat vanhempaintapahtumat, osallisuus sekä vanhempaintapahtumien vaikutukset.

Haastateltavan taustatiedot

Nimi, tehtävänimike, kauanko työskennellyt Nuotissa? Alalla yhteensä työvuosia?

VANHEMPAIN TAPAHTUMAT

Faktakysymyksiä vanhempaintapahtumista

Millaisia vanhempainiltoja Nuotissa on järjestetty?

Millaisia muita vanhemmille suunnattuja tapahtumia Nuotissa on järjestetty?

Ketkä toteuttivat tapahtuman ja miten käytännössä tehtiin?

Mielipidekysymyksiä tapahtumista ja sen onnistumisesta

Miten tapahtuma mielestäsi onnistui? Mikä siinä oli hyvää, mikä huonoa?

Oletko saanut vanhemmilta palautetta tapahtumista? Millaista? Kerättiinkö palautetta jollain menetelmällä?

Miten tapahtuma päättyi tai päätettiin?

Jäikö siitä jotain käytäntöjä elämään? Onko tapahtumaan palattu myöhemmin?

Millainen tapahtuma mielestäsi onnistuu ja mitä edellytyksiä sillä pitää olla onnistuakseen?

OSALLISUUS

Näkemyksiä osallisuudesta (arvokysymyksiä)

Mitä mielestäsi on osallisuus?

Miten vanhempien osallisuus näkyy Päiväkoti Nuotin arjessa?

Miksi osallisuus on tärkeää?

Miten osallisuus mielestäsi rakentuu vanhempien – kasvattajien välillä? Mitä tekijät siihen vaikuttavat?

Miten henkilökunta voi edistää sitä? Miksi se on tärkeää?

Millaisissa tilanteissa osallisuuden merkitys mielestäsi korostuu?

VANHEMPIENTAPAHTUMIEN VAIKUTUKSET

Miten uskot tapahtumien vaikuttaneen vanhempien osallisuuteen?

Tukiko tapahtuma vanhemmuutta ja kasvatuskumppanuutta?